1946-47'LİLERİN GALATASARAY'I

96 DOĞAN KOLOĞLU / 1370 ORHAN KOLOĞLU

96 DOĞAN KOLOĞLU – 1370 ORHAN KOLOĞLU

1946-47'LİLERİN GALATASARAY'I

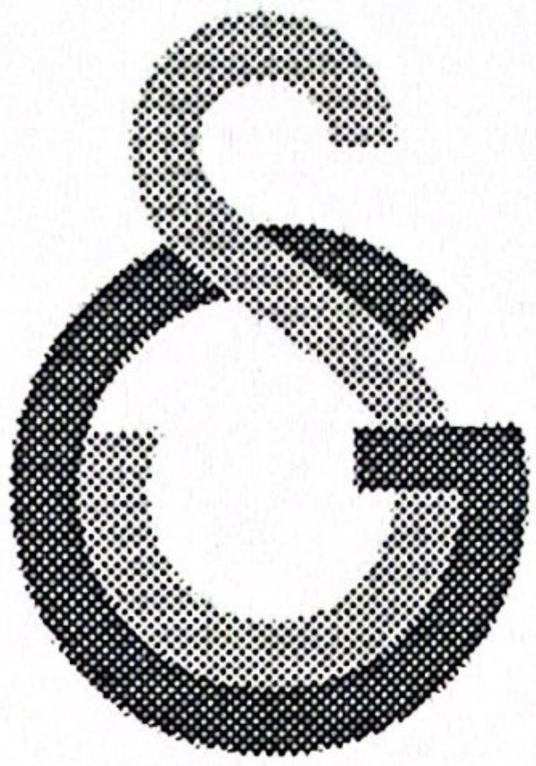

C. Cengiz Pevik

KAPAK Ümit Kıvanç
DİZGİ Maraton Dizgievi
UYGULAMA Hüsnü Abbas
DÜZELTİ Sait Kızılırmak
KAPAK BASKISI Sena Ofset
İÇ BASKI ve CİLT Şefik Matbaası

96 DOĞAN KOLOĞLU
1370 ORHAN KOLOĞLU

1946-47'lilerin Galatasaray'ı

1947'de
DOĞAN

ve
ORHAN

1943-44'te Gazetecilik Yaparken

Tek yaş farklı iki kardeştik. Az rastlanır bir olay olarak 1940'ta altıncı sınıftan, 1947'de mezun oluncaya kadar hep aynı sınıfta okuduk. Ayaklarımız hariç –Orhan'ınkiler 45 numaradır– vücut yapılarımız aynı olduğundan birbirimizin elbiselerini giyer, bu yüzden çok kimse bizi karıştırırdı. Kısaca 'Biraderler' diye anılırdık. Benzerliğimiz, okul sıralarında futbol tutkumuz kadar, daha sonra meslek olarak gazeteciliği seçmemizde de devam etti. İşin ilginci, bu merakımızın daha okulda başlamış olmasındadır. 1943'te 8-B'de iken başlattığımız İLERİ isimli dergiyi 9/B'de 14 sayı devam ettirmeyi başarmışız. Bunun yanısıra bir de ELİF adında sınıf dergisi ile 1943 yılında yaptığımız bir ilginç anketin de defteri var. Tabii ki bu çalışmalara başka arkadaşlarımız da katkıda bulundu; ama en sürekli katkıda bulunan ve devam ettiren biz olmuşuz.

1946-47 mezunlarının yaşam öyküsünü yansıtmayı düşündüğümüzde, hafızaların yarım yüzyılı aşan bir geçmişi anımsarken yapabilecekleri unutkanlıkları, artık tarihi birer belge niteliği taşıyan bu dergilerin içeriklerinden yararlanarak aşmayı düşündük. Bülent Sevsay arkadaşımız da yine 1944'te 9-A sınıfında çıkardıkları SINIF DERGİSİ'nin bir sayısını ulaştırdı. Ondan da yararlanarak okul yıllarımızın düşünce ve ilgi dünyasını canlandırmaya çalıştık. Belki yine işin gazetecilik yanını üstlenen biziz ama, gerçekte kitabın yazarları bütün sınıfımızdır. Bütün 1946-47'lilerdir.

Kişiliğimizin oluşmasında birinci derecede rol oynayan Galata-

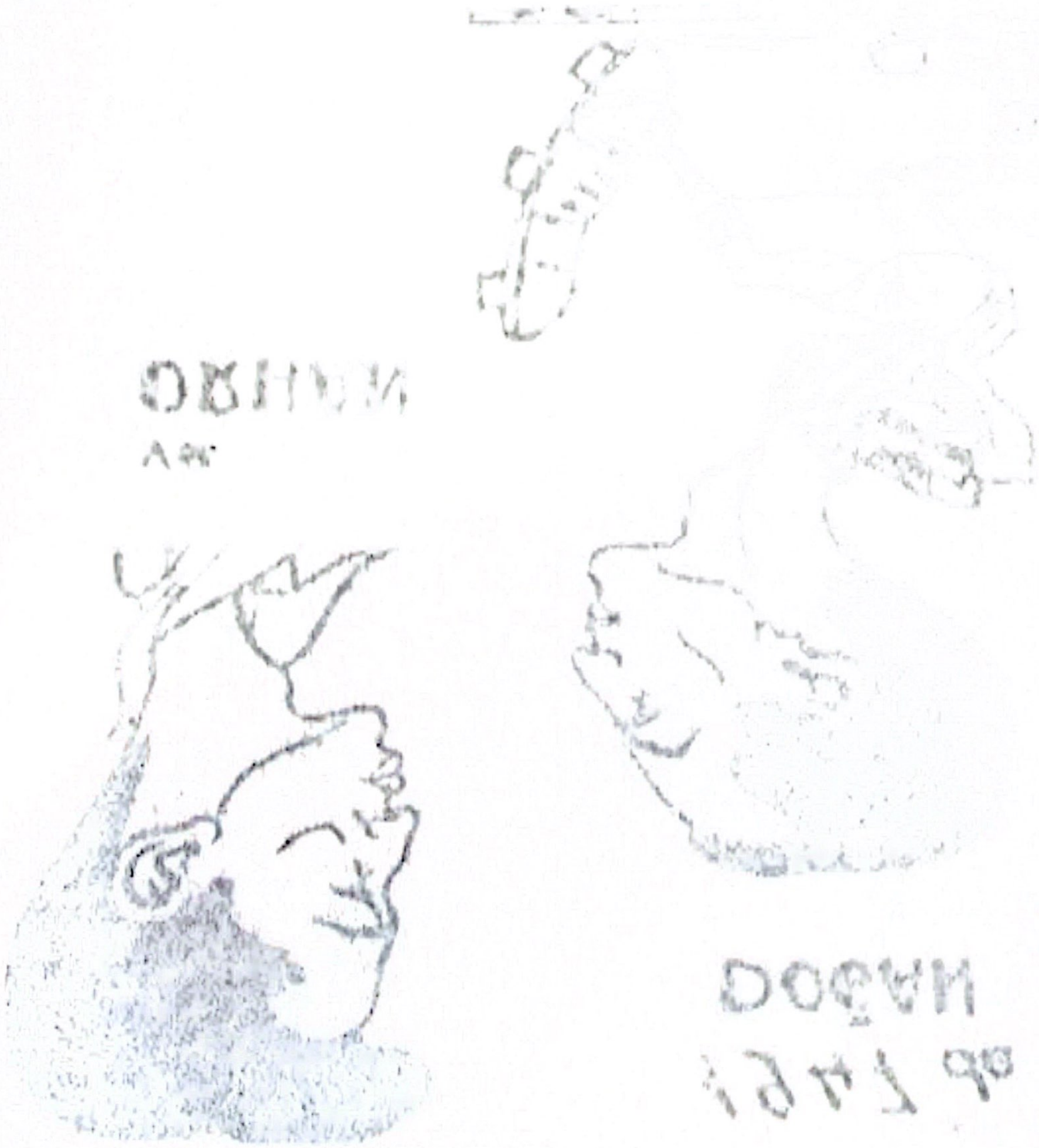

saray'ın her adımında ağırlık taşıdığı bu izlenimlerin, gelecekte, eşsiz kültür ve eğitim kurumumuzun tarihini yazacaklara bir kaynak olacağını umarız. Bahsini ettiğimiz gazete ve dergilerle defteri, lisemizin kitaplığına hediye ediyoruz. Bu kitabın geliri ise, 1946-47 Mezunlarının Grankur'da yaptırdıkları tribün ve binanın inşa masraflarına eklenecektir.

96 Doğan Koloğlu - 1370 Orhan Koloğlu

Beyoğlu'nda Yaşamak

1946-47 mezunlarının özelliğini –İster Aşağı Mekteb'e birinci sınıftan ya da Yetiştirici'den başlamış, isterse dışardan ortaokula gelmiş olsunlar– İkinci Dünya Savaşı'nı bütün ortaokul ve lise yıllarında yaşamış olmaları oluşturur. Bu, pek az istisna ile 12-20 yaşlarını, yani tam oluşma çağını dünya tarihinin karşılaştığı en bunalımlı dönemde yaşamış oldukları anlamını taşır. Hepimiz 1930'lu ilkokul yıllarını Atatürk dönemini en parlak ve Türk'ün en çok saygı gördüğü çağda geçirdik. 1938'de bütün Türk milleti ile birlikte göz yaşlarımızı döktük, izinden ayrılmayacağımıza söz verdik. Bu konuda sadece ailelerimizin değil, öğretmenlerimizin de etkisini anımsamalıyız. Örneğin tarih hocamız –Osmanlı dönemi Maliye Nazırlarından– *Raşit Erer* duvarda asılı Atatürk'ün *'Gençliğe Hitabe'*sini hep gösterir ve bunun daha kolay okunur bir şekilde basılmamış olmasını eleştirirdi. Açıkçası Galatasaray'ın ülkenin 'Batı'ya açılan penceresi' olduğunun bilincinin yanına 'Çağdaş uygarlık düzeyi'ne erişmenin ajanları olduğumuz bilinci de ekleniyordu.

Daha ilkokuldan itibaren Galatasaraylı olmanın ayrıcalığı hissettiriliyordu. Mavi ceketin göğüs cebinde ve kasketin üzerinde sarı-kırmızı GS armasını taşımak, sokakta sorumsuz davranılamayacağının güvencesini oluşturuyordu. *Sait* ve *Ferruhzat Bey*'ler gibi her yerde gözleri olan müdür muavinleri bir

yana, son sınıflardaki abilerimiz, hatta eski Galatasaraylı'lardan uyarı almak olasılığı daima vardı. Herhalde bu baskıdan kurtulmak için olacak, tatil günlerinde imkan nisbetinde sokakta üniformasız dolaşmayı yeğlerdik.

Galatasaraylı'lığımızı hem saklamak, hem de göstermek istediğimiz başlıca mekan Beyoğlu idi: Tünel'den başlayıp Taksim anıtına kadar giden cadde. Tünel'den aşağıya Yüksek Kaldırım, eski kitap, müzik aleti ya da pul meraklılarının gezinti yeriydi. Taksim anıtının ötesi, sadece futbol meraklıları için Taksim Stadı ile vardı, zira Harbiye Okulu'na kadar hep mezarlıktı. Oralarda gezilmez, tramvayla geçilirdi. Savaş yılları boyunca, *Lütfi Kırdar*'ın Vali ve Belediye Başkanlığı yıllarında Taksim Kışlası (Stadı)'nın yıkılışı, mezarlıkların kaldırılışı ve o bölgenin bugünkü duruma getirilişi çalışmalarına tanık olduk.

Evet yaşamımız, evlerimizde değil, okulun içi ile Beyoğlu arasında geçiyordu. O dönemde Beyoğlu İstanbul'un dolayısıyla Türkiye'nin en müstesna yeriydi. Markiz ve Löbon gibi en seçkinlerin buluştuğu kahvelerden, ünü Avrupa'da bilinen Tokatlıyan Oteli ve en son Amerikan filmlerini ilk olarak gösteren, Elhamra, İpek, Melek, Saray, Lale ve sonra Atlas sinemaları hep oradaydı. Alkazar da henüz itibarını kaybetmemişti. Nisuaz şairlerin buluştuğu Avrupai bir kahveydi ama söylendiğine göre, orada seçme kadın ticareti de yapılıyordu. Beyoğlu'nun bir uzantısı Tepebaşı'na doğruydu. Orada Pera Palas ile Şehir Tiyatroları vardı. İstanbul'un en ünlü iki lokantası, liseden mezun olduğumuzda bir kere kendimize ziyafet vermeyi ahdettiğimiz Abdullah Lokantası ile Degüstasyon ve içkinin en zevkle içildiği Çiçek Pasajı ile Balık Pazarı mekânı tamamlıyordu.

Beyoğlu'nun eşsizliğinin farkında mıydık? Sanırız evet... Paris'in Alman işgalinde bulunduğu o yıllarda Fransız hocalarımızdan biri, özlem ve acıyla Champs Elysées'den, "Ville Lumière'in bu en muhteşem piyasa yerinden" bahsetmişti. Ora-

ya kimsenin günlük ve eski elbiseleriyle gitmediğini, giyimi kadar davranışlarında da ihtimamlı olmaya özen gösterdiğini anlatıyordu. *Orhan* tam içtenlik ve saflıkla *'Demek ki Beyoğlu gibi'* demişti. Hocamız ağlayacak hale geldi. Bu benzetme onu herhalde en az Paris'in işgal altında olması kadar üzmüş olmalıydı. Ama kendini çabuk toparladı. Hiçbirimizin Beyoğlu'ndan daha üstününü görmemiş olduğumuzu anımsamış olmalıdır. Beyoğlu'nu gözümüzde düşürmeğe kalkışmadan, Champs Elysée'nin ne olduğunu bize anlattıydı.

Bir yandan Türkiye'nin en gözde yerinde farzediliyorduk ama, bir yandan da bütün dünyayı saran sıkıntıları, kısıtlamaları, yoklukları biz de yaşıyorduk. Bazan geceyarısı alarm veriliyor, yatakhanelerden acele okulun alt kat koridorlarına iniyor, niteliğini tam kavrayamadığımız bir tehlikenin korkusu içinde kısmen titreşerek, kısmen çoçukça şakalar yaparak tatbikatın bittiğini belirten ikinci alarmı bekliyorduk. Okul içi yaşantımı ztabii ki dönemin bu koşullarıyla biçimleniyordu. Önemli bir ayırım *Evciler*'le (Cumartesi ve Pazar'ları ailelerinin yanında geçirenler) ile *Bekârlar* (Ailesi İstanbul dışında olup, yaz tatiline kadar hep okulda kalanlar) arasındaydı. *Nehariler* zaten pek azdı. Hepsinin de hazırlığı Cumartesi çıkışıydı. Hafta içinin bakımsız, düzensiz kılıkları terkedilir, şilteler arasında ütülenmiş pantolonlarla Beyoğlu safasına çıkılırdı. Hedef, eğer maç günü değilse, hafta içinden aldırılmış biletlerle bir, iki buçuk, dört matinelerine -inanmayacaksınız ama- arkası arkasına, sinemaya gitmekti. Okulda kalanlar ise iki gruba ayrılırdı. Akşam etüdüne kadar aralıksız futbol oynayanlar ve edebiyat, şiir meraklıları. Hele o top meraklıları. Hoca ders anlatırken sınıfta beşer altışar kişilik takımlar yapıp, zille birlikte, 15 dakikalık teneffüste saha kapmak için kapıdan fırlayacak kadar hasta idiler.

Savaş Ortamında Yaşam ve Vatan

1943 ilkbaharına girerken, henüz Dünya Savaşı'nın akibeti, kimin kazanıp kimin kaybedeceği belirginleşmemişti. Her taraftan ateş ve kan haberleri geliyordu. Amerikan müzikal filmleri de olmasa biz de bunalıma girecektik. Türkiye'nin her an işe karıştırılabileceği korkusu giderek artıyordu. Belki de, savaşın beş yılını yedek subay olarak geçiren mimar dayımız *Şevki Balmumcu*'nun anlattıklarının etkisinde fazlasıyla kaldığımız için, biz bu tehlikeyi daha çok hissediyorduk. Dayımız, Trakya'da Türkiye'yi Balkanlara bağlayan en öndeki demiryolu köprüsünün başında istihkam subayıydı. Yedek subaylıkta terfi ede ede Yüzbaşılığa yükselmişti. Anlattığına göre, görevi düşman saldırısı başlar başlamaz köprüyü uçurmaktı. Bunun için hep tetikte beklemek zorundaydı. Hiçbir şey yapmadan ama dikkatini bir an olsun kaybetmeden beklemek... Hem de beş yıl beklemek... İnsanda asap bırakır mı?... Üstelik ağabeyimiz İzzet de Çatalca Hatlarında üsteğmen olarak bulunuyordu. Hiç şüphesiz arkadaşlarımızın da ailelerinde benzeri olaylar vardı. Olmasa bile, bir başka şekilde hepimiz savaşın olumsuz etkilerini hissediyorduk. Sekizinci sınıfta 14-16 yaşlarında olan bizler bu ortam içinde neler düşünüyor, dünyaya, yaşama nasıl bakıyor, geleceği nasıl tasarlıyorduk. Ellibeş yıl öncesi için belleklerimizi zorlamamıza gerek yok. Elimizde Nisan 1943'te yapılmış bir anket var. On sorusunun ilki bu konu-

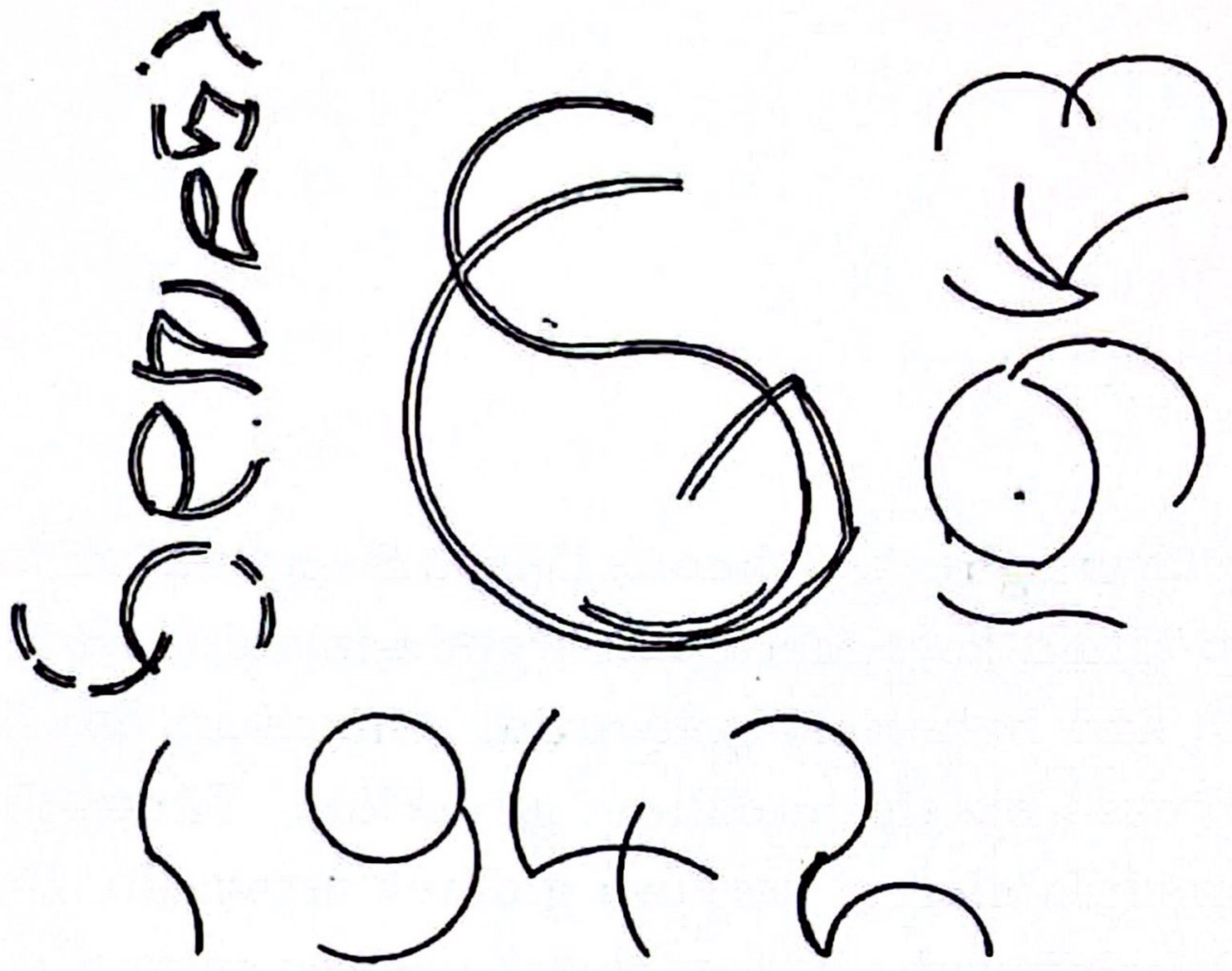

Sual

I. Hayatı nasıl görüyorsunuz? İstikbalinizin nasıl olmasını istiyorsunuz.

II. Vatan size ne demektir?

III. Hangi spordan hoşlanıyorsunuz? Niçin.

IV. Hangi mesleğe girmek istersiniz?

V. Harbi kimin kazanacağını ümit ediyorsunuz?

VI. En çok sevdiğiniz 10 ismi sırasıyla yazınız? (arkadaşlardan)

VII. En çok sevdiğiniz ders ve Hoca?

VIII. Hangi klüptensiniz?

ya ayrılmış: *"Hayatı nasıl görüyorsunuz? İstikbalinizin nasıl olmasını istiyorsunuz?"* Onsekiz yanıtın yarısı, yani dokuzu hayatın 'manialarla, tuzaklarla dolu, zalim ve karanlık' olduğunu ileri sürmüş. Diğerleri daha yumuşak değil. Üçü yalana ve çıkara dayalı olduğunu, biri cilveli bir orospu gibi oynaklığını, diğer üçü de bu konuda kararı paranın verdiğini belirtiyor. Bir kişi 'bir rüya' demiş, yine tek biri de 'acı tarafları kadar tatlı tarafları da bulunduğuna' işaret ediyor. Görülüyor ki ortam umutlu bir bakışa izin vermiyor. Bunlardan bir tanesi, *1389 İrfan Yıldırım*'ın yanıtı hayli ilginç:

"Bence hayat boştur. Hatta zalimdir! Çünkü doğdukları zaman ayni haklara malik olan insanlar arasında sonradan kıyas edilemeyecek farklar meydana geliyor. Eğer siz de kendi kendinize hangi gaye için yaşadığınızı sorarsanız, bütün cevapların menfi olduğunu görürsünüz. Anneniz, babanız için yaşadığınızı farzedersek, size soruyorum? Onlar sizi meydana getirirken sırf sizi mi düşünmüşlerdi? Yoksa... Sonunda rahat etmek, zengin olmak içinse istikbalinizden emin misiniz? Bunun gibi bir çok sualler. En sonunda, vatanım için yaşıyorum dediğiniz anda bütün her şey değişir. Benim de tek gayem budur."

İkinci soru da tam bu konuda: *"Vatan sizce ne demek?"* Bütün yanıtlar aynı formüllerin etrafında toplanıyor: "Kalplerde yaşayan sevginin toplandığı yer ve bu sevginin sahibidir"; "Tapınılması gereken büyük ve muazzam bir mabettir: Vatan için ölmek de var/Fakat borcun yaşamaktır"; "Müdafaa etmemiz ve vatandaşlık hakkını hak etmemiz gereken yer"; "En mukaddes şey"; "Kalplerdeki sevginin en büyük parçasının sahibi"; "Kanımızın son damlasına kadar korumak zorunda olduğumuz yer". Hele birisi büsbütün ateşli *(316 Rüçhan Altuğ):*

"Vatanını seven ve onu sevmenin ne demek olduğunu bilen bir kimseye böyle bir sual sorulduğu vakit alınacak cevap bir yanardağdan fışkıran lavlar kadar yakıcı, heybetli, batan bir güneş kadar hüzünlü ve kızdırılan bir aslan, yaralanan bir

kaplan kadar dehşet saçıcı olur. İşte benim gibi bütün ataları bütün sülalesi bu emelde yanıp tutuşan bir Türk'e böyle bir sual sormak bile abestir. Vatanın ne demek olduğunu Türkler'den yani bizlerden iyi kimse bilemez!...'

Bu kadar sevdikleri vatanı korumak için hangi alanda görev almayı tercih edecekleri de yanıtlanmış. Altısı tayyareci, üçü süvari, ikisi Mehmetçik, biri tankcı, biri uçaksavarcı olmayı düşlüyor. Üç kişi ise vatana yararlı olacak herhangi bir göreve razı.

En çok sevdiğimiz varlığın vatan olduğunun belirlenmesinin ardından en büyük hobimize sıra gelmiş: *'Hangi Sporu seviyorsunuz?'* Zannedilebileceğin aksine futbol yirmiden sadece sekizinin sevgilisi. Diğerleri şöyle dağılmış: Tenis 2, pinpon 2, atcılık ve yüzme 4, avcılık 1, basketbol 1. Hepsini severim diyen iki. Bunun tamamlayıcısı *'Hangi kulübü tutuyorsunuz?'* sorusu. Üçte ikisi Galatasaraylı (12). Ama beş Fenerli ile bir Beşiktaşlı da var. Yalnız unutmamalı ki o zaman Ali Şen türü yöneticiler ortalıkta yoktu. Örneğin Galatasaray'ın kuruluş yıldönümü Fenerbahçe Stadı'nda iki kulüp sporcularının da katılmasıyla birlikte kutlanmış, biz de genç sporcu sıfatıyla katılmıştık. Açış konuşmasını da iki kulübün de saygı duyduğu *Ali Sami Yen* yapmıştı.

'Hangi mesleğe intisap etmek isterdiniz?' sorusunun yanıtları şöyle: Doktor 2, mühendis 4, hariciyeci 3, hukukcu 1, çiftçi 1, eczacı 1, serbest meslek 1, tüccar 2, muharrir 1, istihbaratcı 1.

'En sevdiğiniz ders ve hoca' sorusuna, derslerde şöyle bir dağılım var: Coğrafya 3, Türkçe 2, matematik 4, kimya-fizik 3, askerlik 2, tarih 1, resim 1, hiçbiri 3. Hocalarda ise sıra şöyle: Muhittin Sadak (Müzik) 5, Fehmi (Askerlik) 4, Ferruhzat (Coğrafya) - Veysi Midil (Matematik) - Stern (Fizik) 3'er, Muslih Peykoğlu (Türkçe) ve Mr. Journée (Fransızca) 2'şer.

Günün en aktüel konusu olan savaş üzerinde de bir soru var: *'Kim kazanacak?'* Sekiz kişi kesin olarak İngiltere, iki kişi

Almanya demiş. Ayrıca iki oy da İngiltere'ye verilmiş ama 'aslında hak Almanya'nın' kaydıyla. 'Hiçbirisi' ve 'bilemiyorum' diyen ikişer kişi de var. Birisinin yanıtı gerçekten ilginç: 'Savaşmayanlar'

B şubesinde daha çok Anadolu'dan gelmiş olanlar toplandığından, *'Nereden hoşlanırsınız?'* sorusuna 'Tabiatın güzel olduğu sessiz yerler' yanıtını üç kişi vermiş, dört kişi ise köy ismi veriyor, Nazilli'nin Kuyucak, Hopa'nın Liman köyleri ile Bursa'nın iki köyü. Kent olarak bir Mersin sevene karşılık iki Ankara, üç de İzmir seven var. Bu konu sınıfımızda müthiş bir tartışmanın başlamasına sebep olmuş. İzmir'i sevenlerle Ankara'yı sevenler arasında gerçek bir kanıtlama yarışması başlamıştı.

Gazetecilik Tutkusu

Kamuoyu araştırması yapacak düzeye geldikten sonra gazete çıkarmağa yönelmek kaçınılmaz sonuç.

Bir gazete neden çıkarılır?...

Girişimi çok ciddi tuttuğumuz, 9.4.1943 Cuma tarihini taşıyan birinci sayısının ilk sayfasında görülüyor. *Orhan*'ın bir resimli kapak kompozisyonu ve bir karikatürüyle süslü bu sayfada *Doğan*'ın 'Sevgili Arkadaşlar' diye başlayan bir açıklaması var:

"Bu gazeteyi çıkarmamızdaki gaye sizi biraz daha malumat sahibi yapmak; bu sayılı günlerimizin biraz daha şen olmasını temin etmek, hep gözümüzü perdeleyen imtihan bulutunu bir an için bile olsa dağıtmaktır."

Herkes ortaokulu bitirip liseye devam hakkını veren yılsonu sınavının endişesi içindeyken, biz altı kişi *(738 Necat, 96 Doğan, 1370 Orhan, 1295 Turhan, 1569 Ahmet ve 1389 İrfan)* araya bu işi sıkıştırmakta sakınca görmemişiz. Ve sunuş yazısında, diğer arkadaşları da eleştiriyi bırakıp katılmaya çağırıyoruz:

"Mecmuamızdaki herhangi bir yazı hoşunuza gider ve yüzünüzden bir tebessüm dalgası geçerse emeklerimizin boşa gitmediğini anlar ve sizi daha memnun edebilmek için bütün kudretimizle daha büyük bir şevkle çalışırız... İdarehanemizin kapıları sizin güzel yazılarınıza açık ve suallerinize cevap vermek için mecmuamızda yer vardır... Sizi memnun etmeğe çalı-

9-IV-1943 Cuma

VAZİŞLERI MÜDÜRÜ: Testa granda

BAŞMUHARRİR: 1 Numaralı Keloğlu

Ressam: 2 numaralı Keloğlu ve Gönüllü Abla.

Muharrirler: Bobitel, Kospinos.

Haftalık, Bedava Sınıf Gazetesidir

No. 1

Sevgili Arkadaşlar!

Bu gazeteyi çıkarmamızdaki gaye: Size daha malûmat sahibi yapmak; bu sayılı ömrünüzü biraz daha şen olmasını temin etmek; geçirmiş olduğumuz imtihan bulutunu bir ân bile olsa dağıtmaktır.

Bu sayfamızdaki herhangi bir yazı hoşunuza gider ve yüzünüzden bir tebessüm dalgası geçirebilirse boşa gitmediğini anlar; ve sizi memnun edebilmek için bütün kudretimizle daha büyük bir şevkle çalışırız.

Sayımızda daha olgun daha temiz bir şekilde karşınıza çıkacağız.

İdarehanemizin kapıları sizin güzel yaşlarınıza açık; ve suallerinize cevap vermek içinde mecmuamızda da yer vardır.

Sizi memnun etmeye çalışan bizlerin sizden tek istediği: Bizi tenkid edip cesaretimizi kırmamanız ve kusurlarımıza göz yumarak bizi hoş görmenizdir.

İnce Bağlum.

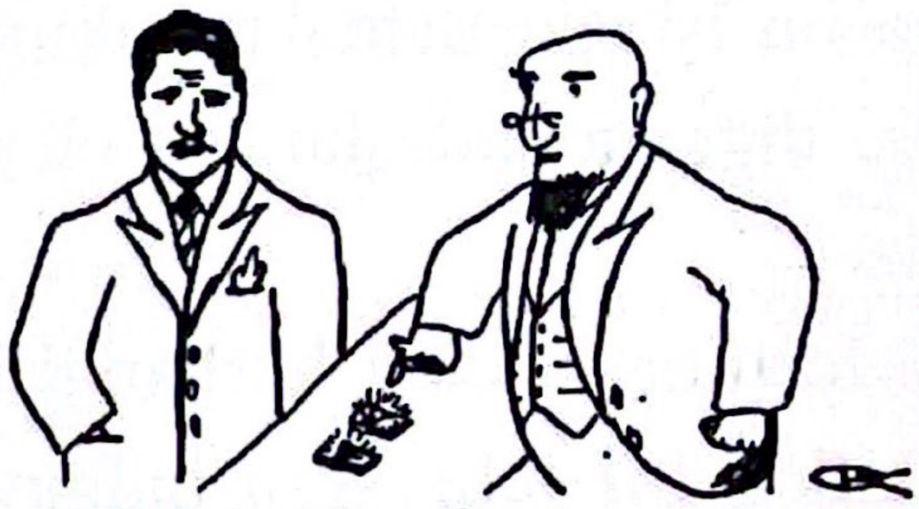

Don Ameche: Bu taşları beğenmedim.
Kuyumcu: Daha (ENDER TAŞ)larımız var.

şan bizlerin sizden tek isteği: Bizi tenkit edip cesaretimizi kırmamanız ve kusurlarımıza göz yumarak bizi hoş görmenizdir."

İşe altı kişi başladık ama zamanla okuldan ayrılanlar, katılımdan vazgeçenler ya da kendi mecmualarını çıkarmağa kalkışanlar oldu. Sonuçta 14 sayıyı devam ettiren biz Biraderler olduk. Tabii bu arada yazar ve ressam kadromuza yeni katılanlar da oldu: *251 Orhan, 343 Nüzhet, 893 Hikmet, 1295 Turan, 1299 Atilla, 855 Polat, 694 Faik, 1277 Babür.* Yayıncılığımızda kıskanç olmadığımızı gösteren bir kanıt da bizimkinden başka çıkan sınıf gazetelerinin ilanını yapmaktan kaçınmamış olmamız. Anlaşılıyor ki o dönemde bu tür çabaya büyük merak varmış. İlanını yaptığımız altı yayın daha var:

DEMET: 1277 Babür, 1569 Ahmet

SESİMİZ: 1277 Babür

İSTEK: 1403, 1180 Nejat

ÂME: 1180 Nejat

ALEV: 1295 Turan, 1462 Bülent, 1368 Ferah, 1569 Ahmet

Ellidört yıl sonra övünerek söyleyebiliriz ki, hepsinin içinde bizim *İLERİ* en uzun ömürlüsü olmuş. 8-B'de üç sayı çıkarmış, 9 Nisan 1944'te 9-B'de iken 14. sayıya ulaşmışız. Bunu *ELİF* adıyla sürdürmeyi denemişiz ama tamamlayamamışız. Elimizde yarım hazırlanmış *ELİF* sayıları var. Neden yarım kaldıklarını bugün anımsayamıyoruz, ama o günlerde yaygınlaşan dergicilik, gazetecilik merakının müdür muavinlerini harekete geçirdiğini, sınıfta arama yapıldığını ve bazı arkadaşların Disiplin Kurulu'na sevkedilerek cezalandırıldıklarını anımsıyoruz. Bizim masum gazetelerin ne gibi bir sakıncası olabilirdi?... Bugünden geriye 1944 yılına baktığımızda olayı açıklamak zor olmuyor. 1944 ilkbaharında artık Mihver Devletleri'nin (Almanya-İtalya-Japonya) savaşı kaybetmekte oldukları kesinleşmişti. O güne kadar savaşanlar arasında tercih yapıyor görünmekten kaçınan Türkiye Faşist ve aşırı milliyetçi

Turancı akımlara karşı cephe almaya başladı. Bunlar, Almanlarla birlikte Sovyetlere, dolayısıyla bütün Müttefiklere karşı savaşa girip Orta Asya Türklerini kurtarmayı tasarlıyorlardı. Bu maceraseverler gizli dernekler de kurmuşlardı. Bizim sınıfta da *Babür Kesimoğlu* başlıca sözcüleriydi. Müdür Muavinlerince sırasında yapılan aramada derneğin Galatasaray temsilcisi olduğuna dair mühür ve evraklar bulunmuştu. Her zaman hepimizin adını hayırla andığı müdürümüz *PATRON Behçet*

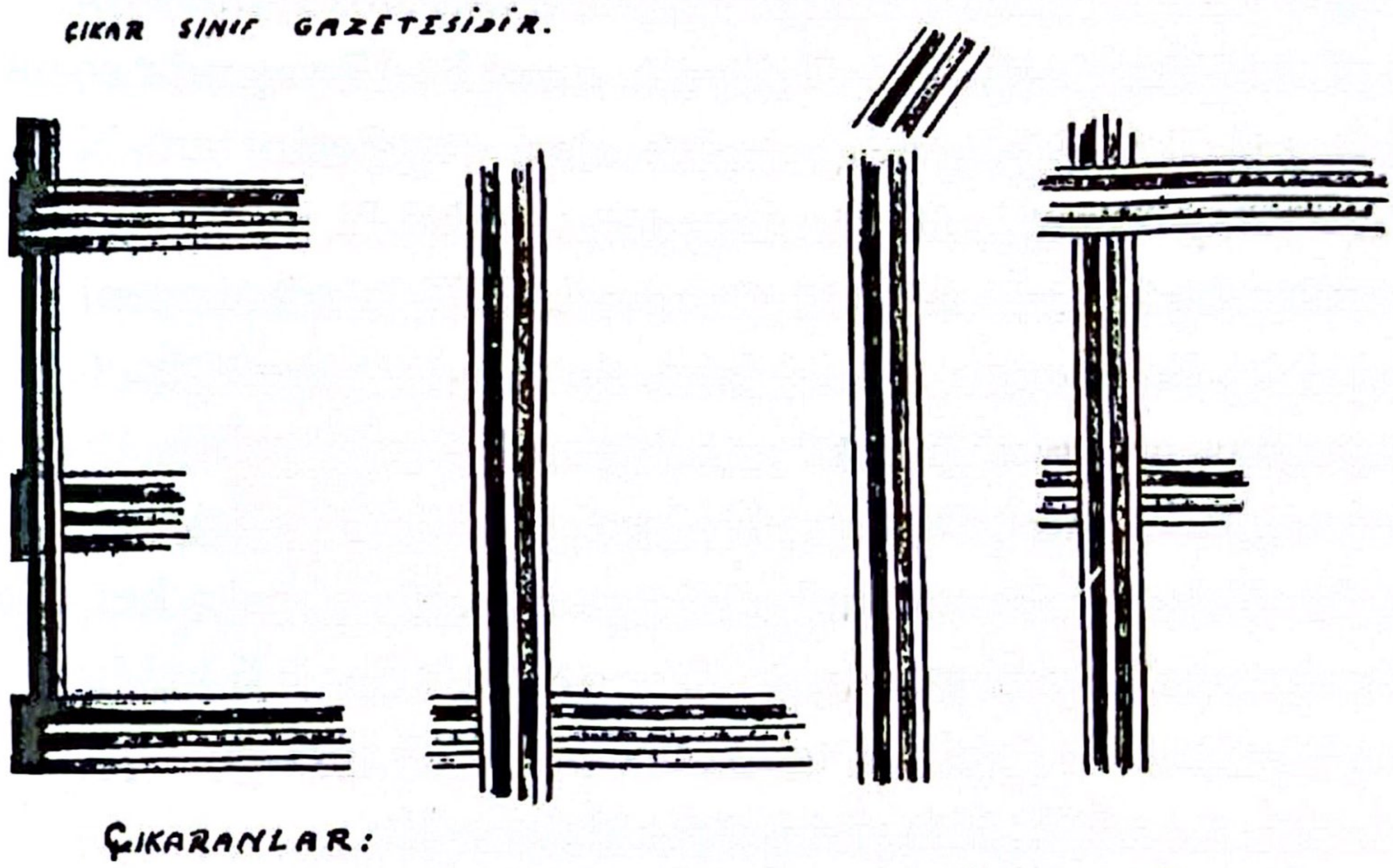

Bey işi kapattırmış, dışarı yansımasını önlemiş ama gazetecilik tutkumuzu da sona erdirmişti.

Babür'ün bu girişiminin kendi bilinci sonucu olduğunu söylemek güçtür. Mutlaka dışardan büyüklerince yönlendirilmişti. Ne yazık ki, aynı yıl, bir tramvay kazasında yaşamını yitirdi. O zamanlar Eminönü-Bebek tramvayı vardı. Çırağan Sarayı'nı geçtikten sonraki düz yolda bu tramvay son hızla giderdi. Aşağı Mektep'te okumuş olanlar bilirler, o zamanlar en büyük sporumuz 'Tramvaya atlamak' ya da 'Tramvaydan atlamak' idi. Son hızla giden tramvayın aynı hızıyla koşmaya başlar, demirine tutunur ve kendimizi içeri çekip sahanlığa yerleşirdik. Bu cambazlık sırasında iki ayağını da kaybedenler nadir değildi. Babür daha da şanssız çıktı, söylendiğine göre iki vagonun arasına düşmüş ve sürüklenerek paramparça ölmüş. Günümüzün deve hızı ile yürüyen Tünel-Taksim tramvayını ve atlama olanağı bulunmayan Sirkeci-Aksaray taşıtını düşünün-

ce, o eski taşıtın dinamizmi gözümüzde büsbütün büyüyor.

Evet bizler de siyasetle ilgiliydik, ama 14-17 yaşında çocukluktan delikanlılığa yeni geçmekte olan gençlerin tam bir bilince sahip olması mümkün müydü?... Tabii ki ailemizin, çevremizin, hocalarımızın etkisi altındaydık. Fikirlerimiz yeni oluşuyordu. Bu konuya ilerde daha ayrıntıyla geleceğiz. Önce yaptığımız gazeteciliği nasıl anladığımıza bir bakalım. Bu konuya açıklık getiren *Doğan*'ın bir kısa notu ile bir şiiri var. Notta, kendisine "Yahu sen bu halinle gazeteciden başka her şeye benziyorsun" diyeni yanıtlıyor: "Yooo... Bak her lafı kaldırırım ama, gazetecilik şerefime toz kondurtmam" sözleriyle yanıtlıyor. 'Biz Neyiz?' başlıklı şiiri ise çok daha açık:

Her hafta çıkar bir çok gazete ve roman;
Hepsi de birbirine attırıyor duman;
Kimi bir parça keser; kimi de tenkit eder;
Kimi biraz güldürür, kimi soğukluk eder;

* *

Birisi bir şey yazar, öbürü de aksini
Bunu okuyanlar hiç çıkarmaz sesini
Bunu yazan zanneder işte gene yutturdum
Hiç aklına gelip de diyemez ki 'ben yuttum'.
Biri der:
– Onunki fena; iyi benimki
Onlar çuvaldızı kendine batırmaz ki
Kimi bilmece yapar, kimi yazılar yazar.
Kimi haberi olmadan kuyusunu kazar.

* *

İşte biz gazeteciler böyle adamlarız
Sakın tenkit etmeyin hepinizi haklarız.

'Adam olacak çocuk kakasından belli olur' derler ya... 'Adam' olup olmadığımız bir tarafa, ne olacağımızın daha o günlerden belirdiği inkar edilemez. Sevgili babamız *Doğan*'ın Vali, *Orhan*'ın doktor olacağını herkese söyler dururdu. Çok dürüst bir adamdı, harama asla bakmazdı. Kazandığını –Ki sadece bir yüksek dereceli devlet memuruydu– ailenin geçimine ve bizim eğitimimize harcardı. "Hâlâ bir apartımanın yok mu?" diyenlere ikimizi gösterir "Benim iki apartımanım var" derdi. Apartımanlarının vali ile doktor yerine gazeteci olduklarını göremeden öldü. Hani bir kitap var "Sakın anneme reklamcı olduğumu söylemeyin" diye. Yaşasaydı herhalde ailemize de uzun süre gazeteci olduğumuzu söyleyemeyecektik. Ama tecrübemiz sonuçta kabul edecekleri yolundaydı. Benzer bir sıkıntıyı *Doğan* daha lisedeyken Galatasaray birinci takımında oynamaya başlayınca yaşamıştık. Bir Fenerbahçe maçında ayağı kırıldı, alçıya alındı. Alçının üzerine pantalonu çekip bunu, sökülünceye kadar evden sakladık. O zaman neharidik ve evde aynı odada yatıyorduk. *Orhan*'ın o süre boyunca işi *Doğan*'ı giydirip soymak ve bastonluk görevi üstlenmek olmuştu. Ailemiz olayı sonra öğrendi, kızmadılar aksine *Doğan*'la iftihar ettiler.

Şakalarımız

Mesleğimizin bu ilk denemesinde kendimiz neler yapmış, başkalarının hangi alanlardaki katkılarını bir araya getirmişiz?...

Kendi aramızdaki şakalar pek çok. Ama o günün esprileri. Bazılarını bugün çözmek zor oluyor. Bazan da günlük gazete ve dergilerde çıkan fıkraları, karikatürleri kendimize uygulayıp aktarmışız. Çoğu zaman isimler yerine lâkapları kullanmışız. Aynı sınıfta dört beş Orhan olunca, bunun kaçınılmazlığı kesindir. Üstelik bu lâkaplar sabit de değil, sürekli değişiyor. Örneğin *İLERİ*'yi ilk çıkaranların sunuluşuna bakalım: *1. KELOĞLU, KOSPİNOS, 2. KELOĞLU, TESTA GRANDA*. Bir süre sonra aynı kişilerin şöyle isimlendirildiğini görüyoruz: *SİVRİ 1, ABSİS, SİVRİ 2, HASAN* (Kocakafa Hasan Ef.'ye benzeterek). Daha neler yok ki: *KENEF, KELLE, PATRON, EŞKİYA, HAMAL, MİSTER MOTO, İNCE BOYUN, KIVIRCIK, TONTON, BODUR, SIRIK*. Bir de hayvan ismi dizimiz var: *TAVŞAN, DOMUZ, KÖPEK, KEÇİ, İNEK, AYI, EŞEK*.

Lâkap seçmede B şubesiyle A şubesi arasında fazla bir fark olmadığını da 9-A Sınıf dergisinden öğreniyoruz. *TORO, COQ, GORİL, KOCAKAFA* onlarda da var. En ilginç ortaklığımız *BOBSTİL* lâkabında. Amerikan modasının Türkiye'ye yerleşmeye başladığı o yıllarda kalın köseleli ayakkabı, paçaları ayakkabının üzerine kat kat inen üstü bol, paçası dar panta-

Sırık Ali konser veriyor

lon, omuzları abartmalı vatkalı oldukça bol ve dizlere kadar inen ceketten oluşan Amerikan örneğine özenenler yok değildi. B şubesinde iki, A'da bir kişinin Bobstil diye anıldığını görüyoruz. O dönemde buğday karaborsasından zengin olan ve İstanbul'a para yemek için şalvarıyla gelen HACI AĞA'lar ile batının yeni örneği BOBSTİL'ler gündemi işgal ediyordu. Eh!.. Batı'ya Açılan Pencere'nin yeni özleminin de Hacı Ağa olmaması doğaldı. Lâkaplar arasında iki kişiye de *KEŞ* denildiği görülüyor. O dönemde bizlerin ne içki, ne de sigara içmemiz bahis konusu değildi. Belki çok nadir kaçamak yapanlar vardı ama, ortalıkta görünmezlerdi. Grankur helalarına kapanıp sigara içmek içinse lisede daha ileri sınıflara geçmemiz gerekliydi. Buna rağmen neden bu arkadaşlara keş denildiğini çözmek kolay değil. İşin ilginci dergimizdeki bir notta 'ikisinin de ağızlarına bir damla içki koymadıkları' özellikle belirtilmiş.

Lâkapları dağıtır ve acımasızca kullanırken kendimize iltimas geçmemiş olmamız gazeteciliğimizin de objektif olduğunu kanıtlıyor. Doğan'ın durmadan espri yaptığı belirtilip 'soğukluk ve kesme' diye nitelenmiş. *Orhan* için 'Ne yapmasaydı şaşardınız?' sorusuna 'Kızmazsa' yanıtı verilmiş. 'Antika' değerlendirmesi de var. Nitekim gazetedeki ilanlardan birinde 'Günü geçmiş ekmek karnelerini kolleksiyonu için topladığı, fazlası olanın vermesi' isteniyor. Daha sonra toplama tutkusunun kendisinde 'manyaklık' düzeyine vardığını Orhan saklamayacaktır. Bu dergilerin günümüze ulaşması kadar, evindeki tarihi belgelerden oluşan arşiv de antikacılık ya da manyaklığı olumlu yolda kullandığını kanıtlıyor. Anlaşılıyor ki ne lâkaplar, ne de onlara bağlı olarak yapılan –bazan kaba– şakalardan fazlasıyla alınan yok. Aksine bir bütünün üyesi yaptığı için sınıfça yakıştırılan takma adlardan fazla şikayetçi olmamışız. Yıllar sonra gazetecilikte ve sosyal bilim alanında uzmanlaştığımızda, kişinin kendi kendisiyle alay edebilmesi, yüzüne vurulan kusur ya da özelliklerinden alınmamasının toplumuyla bağdaşabilmesi yönünde ne büyük önem taşıdığını farkettik. Galatasaraylıların Türk toplumu içinde başarılı olmalarında mutlaka okulun sağladığı bu hoşgörü rol oynamaktadır. Sınıflarımızı genel olarak tanıtan iki şiirden parçalar alarak bu

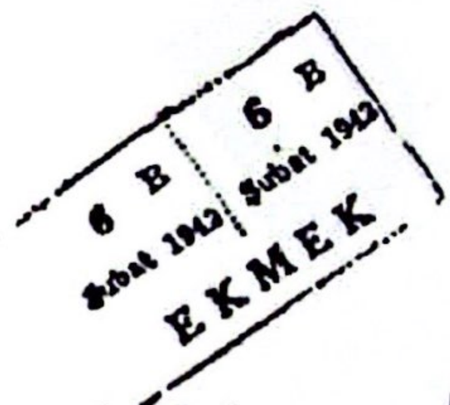

Ekmek Karnesi

Geçmiş ay ve senelerden Kollekiyon

mezda bulamayanlar satın alıyoruz

1370 (?)

Müracaat: 1370 Orhan 9/B

size bir karikati

kadazın resmini

n verilmiş lâkabın

kendi kendimizle 'dalga geçmenin' ne derecelere vardığını gösterebiliriz:

9-A'DAN EL MALUM'UN DESTANI

Her türlü çocuk bulunur bizim sınıfta
Sanki bir sirk her aranan bulunur orda.

Yelken, reis, salak, şaş, kıp, mişonlar, vardır,
Goril, toro, öküz, koyun, koşonlar vardır.

Dokuz A'da pek çok ta kılcı bulunur.
Her meslekten, her kavimden çocuk doludur.

Filosoflar, fizisyenler, japonlar, çinler,
Çöplüklerin horozları, itler, şairler.

.....

Takımlar çok kuvvetlidir, beyzbol oynanır,
Fakat herkes bizleri çok zayıfız sanır.

Voleybolda her oyuncu koca bir maden,
Hiç galip çıkamadık futbolda neden?

Boksörlerle, koşucular çok aramızda,
Şimdi yoktur dersten başka şey kafamızda.

Ne yazık ki üç arkadaş ayrıldı bizden,
Ayrıldık Arap, Metin, Vahit'imizden.

Şimdi de Şaş hastalığı bahane etti,
Kırk iki kişi kaldık biz, o burdan gitti.

SINT
DERISI
1944

Koyun oldu aristokrat, babası meb'us,
Sevincimden kaç geceler kaldı uykusuz.

Godo ise göbeğini şişirmektedir,
Kıptiyi sormayınız, hep yemektedir.

Mişon da eskilerle meşgul oluyor,
Ali'yse filmleri çok güzel buluyor.

Bira fabrikasına bir, yolculuk yaptık,
Nerdeyse şişelerle birayı kapacaktık.

Neyse artık soğukluğu bırakalım biz,
Biraz da derslerimize bir bakalım biz.

Şeklini çizebilmişsem sınıfın eğer,
Bu büyük muvaffakiyet çok saygı değer.

9-B'DEN BOBSTİL'İN 'MEŞHURLARIN MİZAHI'

Sınıfta matematisyen, fizisyen mi ararsın yoksa,
Arsızı, yaramazı, külhanileri size ne, çoksa!
Bilmem bilir misiniz? Kimler ne mal olanlar var bizde
Dinleyiniz bir bakalım yoksa dahil misiniz siz de?
Başta Nejat'ı saymalı: Bir dehadır, akıllı, zeki
'Matematisyen' mi diyelim? Olur, ona da peki.
Zaten yazmak gerektir Mehmet'i, değil mi, sonra ondan,
Fakat ne diye soruyorum? Sen ne anlarsın bundan
Onu ben sıfatlandırayım. Diyelim 'açıkgöz' emi?
Daima üstte kalır, bil ki sen, batsa bile gemi.
Zaten yazmak gerektir; gelir dokuz yüz elli üç
Fakat onu sıfatlandırması anla ki biraz güç.
Lakin bulunur: Mesela diyelim bari 'şeytan' ona

Arkadaşlar!...

Atide belkide kıymetli bir hatıra olacak olan bu mecmualardaki hiç olmazsa bir imzasının bulunması bizi çok memnun edecektir ve bar hepimize hayatımızın en neşeli devrelerini hatırlatacaktır. Sizden mecmuayı almuyanların (rectangle lerin iki alt çizgisine) imzalarını atmaları

251 Orhan Aktürel — 715 Rüçhan Altuğ — 893 Hikmet Ünsür

255 Polat Reyhan — 1153 Ayhan Boyoğlu — 576 Esat Erda — 105 Gültekin Sonan

1299 Atilla Işık — 1461 Bülent Sonaç — 1569 Ahmet Bayral — 1399 Nevit Kotlubaş

1399 Hüsnü Tuncer — 1159 Şerki Vasfi — 738 Necat Güven — 378 Korhan Tuğay

1155 Turhan Aktel — 1035 Orhan Kentalp — 472 Şerif Sarıalan — 1287 Babür Kesimoğlu 1946

936 Erdoğan Baysal — 1189 Ayhan Basdal — 802 Orhan Uzel — 887 Rıza Utine

1195 Turan Gönüllüoğlu — 1582 Turhan Inrg — 1566 Fikret Menişoğlu — 1289 İrfan Yıldırım

1091 Reşek Eren — 1180 Nejat Taylan — 843 Yılmaz Tuncer — 1302 Ali Dikencik — 948 İsmail

Feridun Pamir 1948

Kusura bakma arkadaş! Zira 'Kenef' pek yakışmaz buna.
Ama unutuyorduk 8-B'nin külhanisini az daha
Bil ki, kolay kolay biçemeyiz biz, bak, ona paha.
Çünkü, eğer verirsek ona kendine uyar bir ad
Yüzümüzde gözümüzde kalmaz azıcık olsun tad.
Kim mi o? Söyleyin, biliyorsunuz!. Naz etmeyin hanım
Bedii, bak 'hamal' diyorlar. Kabahat bende değil, canım.
Şimdi matematisyenleri sayalım, biraz dur da
Dinleyici, seni saymazsam kusura bakma burda.
Başta gelir sekiz yüz elli beş, beraberinde Gültekin
Esat, Faik, Rüçhan vardır, ama onlar değillerdir tekin.
Bilir misin Koca Kafa kimdir? Bücür boylu mu dersin?
Öyledir o!. Boyu dua edelim de murada ersin!
Ne şeytandır o, ne şeytan! Adları saymakla tükenmez ki!.
Kafası büyüktür ama o hiçbir yerden eksilmez ki!.
Bizim sınıfın futbol sembolü Muhtar'dır. Sorma niçin?
O daima önünde bile kıvırtır topu bir hiçin!.
Adı dillere destan; yanında hiç kalır bir kraliçe
Birdenbire boşanır, taşar bir pire kadarcık hiçe!.
Sınıfın boylusu Uzun Ali'yi tanımıyan var mı?
Kendisi voleybol biliyor ya, başka şey ona yar mı?
Uzununu saydık, şimdi kaldı bir sual: Kimdir şişman
'Orhan' seni söylüyorum olmazsın inşallah pişman.

Bu genel değerlendirmelerin yanında yer yer bireysel anlatımlar da var:

Gülmek isterseniz görünüz şaşı
Sallanır tahtaya kalkınca başı
Bıyığı çıktı ama, küçüktür yaşı,
Daha onüçündedir bizim kurtisan.

* *

Herkes senle alayda, nadan diyorlar
Hâlâ anlamadın mı sen bir koyunsun
Sen farkında olmadan eğleniyorlar
Dokuz A'nın elinde sen de oyunsun.

* *

Kayışı uzundur, göbeği şişik,
Saçları gözle bile sayılabilir
Yakası yağlıdır, başıysa hep dik
Alman uşaklarının hepsini bilir.

* *

Askerlikte yalnız onun havada eli
Diplomasi sahasında da bir incidir
Sorduğu sualleri hep dinlemeli,
Çünkü cins sual sormada o birincidir.

* *

Kılcılığı malumdur herkesle hoş geçinir,
Kütüphaneden tutun yeri var, izcilikte
Sanır 'accent'ı güzel, bir Fransız gibidir,
Sanır iyi yazıyor 'rédaction' ve 'dictée'.

* *

Tramvaya bindi mi kimseye yer kalmıyor,
Fakat neden iki üç bilet birden almıyor?
Frenleri tutmayan tünele binmek yasak,
Biz, zayıflatmak için onu, acap ne yapsak.

* *

Sırası kitapla defterle dolu,
Gözlüğünün çerçevesi kaşından kalın
Alay etmeyelim; tutun bu yolu,
Hafızın azminden bir ibret alın.

Bu türün içinde 9-A'nın *Bobstil*'inin incilerine de rastlıyoruz. Tarih dersini sevmeyen bir arkadaşımız dünya olaylarını ve savaşı anlatıyor:

'... Asrın başında Hindistan'da birtakım Macarlar görünüyordu. Bu Macar fertlerinin Hindistan'da bulunması Eskimolar için bir tehlike teşkil ediyordu. Çünkü Zengibar zencileri Amerikalılarla bir şarap antaktı yapmışlardı. Buna göre her sene Atlas Okyanusu'na 2501, Tibet yaylasına 852001, Hint Okyanusu'na da 30001 şarap dökülecekti. Macarlar bunun üzerine Hindistan'ı terkettiler ve Tibet yaylasına yerleştiler... Senesinde Hindistan cumhuriyeti hemen bütün Avrupa'ya hakimdi. Başlarındaki Kral Charles III'ün Fransa'ya olan şahsi düşmanlığı bu devleti Amerika ile harbe sürükledi. Pamir yaylasında yapılan meydan muharebesinde Almanlar mağlup oldu. Aktedilen muahededе İtalyanlar İngiltere adalarını Habeşlere bıı akıyordu...'

Tabii bu arada yapılan şakalar, kandırmacalar da var. *Bülent Sevsay*'ın '...Do..Re..Mi..Fa..Sol...' başlıklı hikâyesi yakıştırma ama bir saf öğreniciye neler yapılabileceği hakkında yeterince fikir veriyor:

"(Eskişehirli bir talebenin hatıratıdır)

Şükrü saf bir çocuktu. Servi gibi boyunla, yaşıyla hiç de mütenasip olmayan sınıfta, en arkada oturur dururdu. O aramızda bönlüğü ile ün almıştı. Kuvvetliydi, fakat bizlerin alay mevzuu olmaktan kurtulamazdı.

Onun kendisine mahsus bazı fikirleri vardı. Mesela: Bazı dersleri lüzumsuz bulurdu. Derdi ki: 'Şu kimya dersinin ne lüzumu var, bir türlü anlamam. Ben tüccar olsam, nerede kullanacağım, kimyayı.'

Belki hakkı vardı. Gene bir gün musiki dersinden çıkmıştık. Çocuklar Şükrü'nün etrafını almıştık. O bu sefer musiki için: Ne faydası var canım... Do..re..mi..fa..sol.. diye atıp tutuyordu. Zihnimde hemen bir şimşek çaktı. 'Neye mi yarar?' di-

ye ortaya atıldım. 'Bilmiyor muydun? Yazık. O söylediğin Do..re..mi..fa..sol..larla İstanbul'a gidilebilir de. Git biletçiye Do..re..mi..fa..sol..de sana bir bilet versin.'

Hem bunu anlatıyor, hem de kıskıs gülen arkadaşlarıma foyamı meydana çıkarmamaları için işaret ediyordum. Şükrü aptal aptal dinledi ve inandı.

Ertesi gün istasyon biletçisine gittik ve bir fakir arkadaşımız olduğunu, yardımımızı kabul etmediğini, bizim de bir Do..re..mi..fa..sol..dan sonra bilet alınabilir diye bir hikaye ortaya attığımızı anlattık ve bilet parasını verdik. Adam razı oldu. Şükrü gelince kendisine bileti verecekti.

Şükrü'yü de karne tatilinden istifade edip, söylediğimiz şekilde İstanbul'a halasına gitmesi için kandırdık. Gitti... Ve gelmedi, beş gün, on gün... Nihayet bir gün hırpani bir şekilde çıkageldi?

Deli gibi idi. Kaçmama meydan vermeden beni yakaladı: 'Ulan seni ne yapayım, söyle, bana o oyunu oynarsın ha.' Hem beni tartaklıyor, hem de başından geçenleri acı bir şekilde anlatıyordu. Kendi halimi unutup bir an ona acıdım. Dönüş için istasyona gitmiş 'Do.re..mi..fa..sol.. 'Haydi bir bilet ver' demiş. Onu deli sanarak dövmüşler.. Karakollarda sürünmüş, nihayet oradan buradan bir bilet parası tedarik etmiş ve gelmiş.

'Söyle, senin kemiklerini mi kırayım? Ha!.. 'Hiç şakası yoktu. Mahvolmuştum. Birdenbire gene bir fikir ışığı kafamda parladı. 'Dur, dedim, acele etme yanlışlık olmuş... Sen giderken Do.re..mi..fa..sol.. dedin ve bileti aldın, değil mi?'

'Tamam, ama o yalnız gidiş içindi. Dönerken memura Sol..fa..mi..re..do.. diyecektin, değil mi?'

Saf çocuk... İnandı. Ve 'Hakkın var kardeşim, afedersin' diye kalbimi almaya kalktı."

Evet, öykü hayal mahsulü olsa da, hayallerin ufkunu yansıtması bakımından ilginç. Bundan daha acımasız şakalarımız

olmuyor değildi. Sakın bunlara bakarak birbirimizi sevmediğimiz kanısına kapılmayın, aksine gerektiğinde sınıfça dayanışmamız şaşılacak ölçüdeydi. Sınıfın onuru (İster futbol maçlarında, ister içimizden birine yönelik tehditte) hemen bizi birleştiriyordu. Hele hele sınıfça kopya düzenlediğimiz zamanlar (Bir matematik sorusunun çözümü fen sınıfından birine imtihan sırasında ulaştırılmış, hemen çoğaltılmış ve o gün 'hasta' olup bu işi düzenleyen arkadaş aracılığıyla onbeş kadar hazır kâğıt sınıfa yetiştirilmişti) üzerimize kimse yoktu. Şakalarımız bu çerçevede aile içi olayı olarak sayılıyordu.

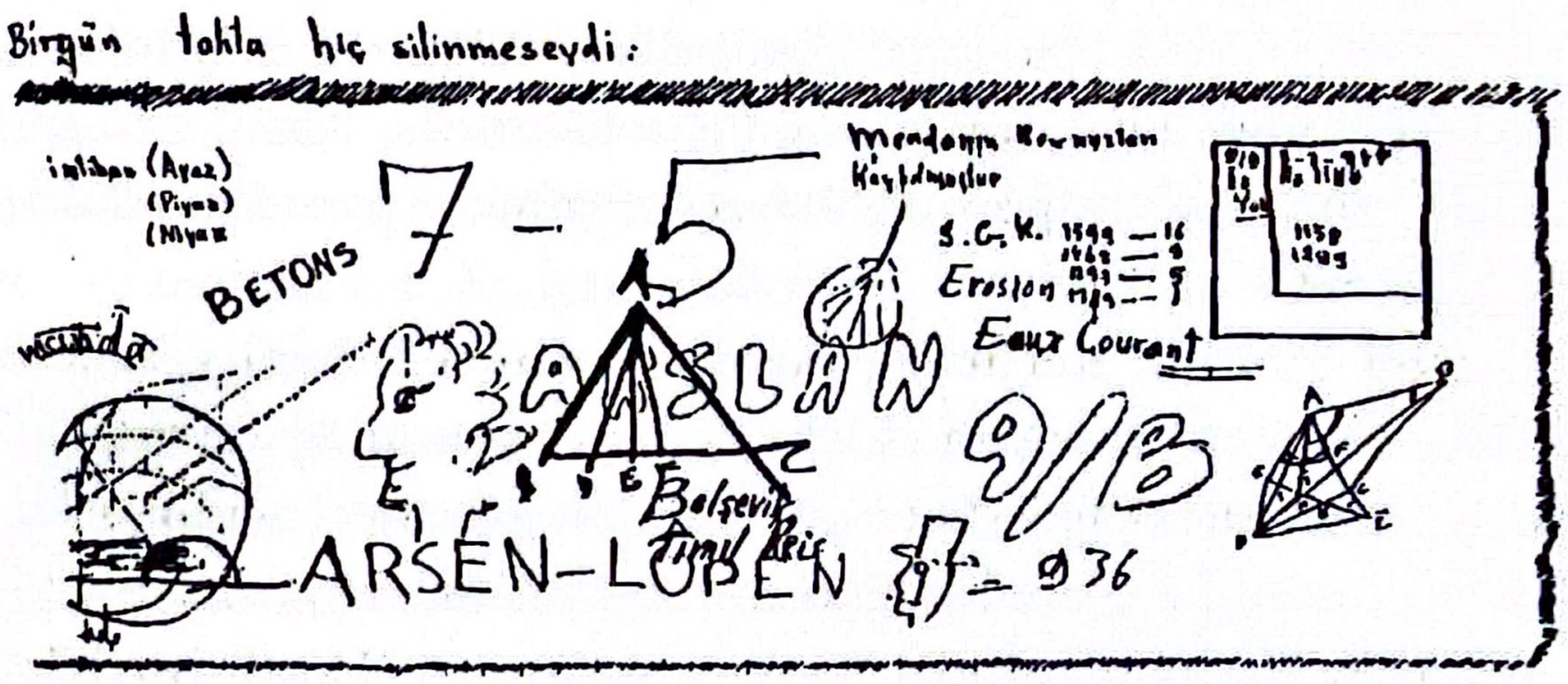

Kıtlık Yıllarının Etkisi

1947'de mezun olanlardan dörtte birini bugüne kadar kaybetmişiz. Oysa daha kaynaşmamız tamamlanmadan aramızdan ayrılmaların başladığı da görülüyor. *Babür*'den yukarda bahsetmiştik. *Gazan* ile *Erdoğan Baysal*'ı da mektebi tamamlamadan ölüm aramızdan aldı. Bir de başka okullara naklolanlar var. *Muhtar Tuçaltan,* bunlardan biri. Sonradan futbolcu olarak Galatasaray takımına geldiğinde uzun yıllar yine birlikte hem de üçümüz, kirasını verdiğimiz bir evde yaşadık. Okul günlerimizin ne denli köklü bir arkadaşlık yarattığını o zaman farketmiştik. Bir diğeri dergimizin kurucularından *Necat Gören* ve *Sadullah Usumi.* Daha başkaları da var. Örneğin hem *PATRON,* hem de *HAMAL* lakabıyla andığımız *Bedii.* Zannederiz ailesinin mali sorunları yüzünden okulu bırakmak zorunda kaldı. Onunla ertesi yıl karşılaşan *Orhan* 'Bazı Hatıralar' başlıklı yazısında kopuşun ezikliğini şöyle anlatmış:

"Geçen Pazar, Melek Sineması'nda gişenin açılmasını bekliyorduk. O günkü filmin münakaşasını yaparken büyük bir gürültüyle kapının açıldığını ve içeriye dokuz-on kişinin girdiğini farkettik. Bu kalabalığın ortasında yeşilimtrak bir pardesü giymiş, arasıra elini burnuna götürüp burnunu çeken birisi vardı... İlkönce onu tanıyamadım fakat, laf arasında mütemadiyen 'Anam be!..' sözünü tekrarlaması gözümün önüne bir tablo getirdi:

Tozdan griye çalmış bir palto, paçaları yırtık bir pantalon, altı patlak bir çift kundura; bunları kabarık saçlı, sivilceler içinde bir yüz ve tırnakları uzamış, her an arkadaşlarından karamela paralarını almağa hazır eller tamamlıyordu. Bir an kendimde olmadan mırıldandım: - Patron!..

O da beni görmüştü. Geçen seneki sınıftan kalbimizde kalan ateşle ellerimizi uzattık. Patron her zamanki gibi şendi, mütemadiyen gülüyor, konuşuyordu. Arada bir mektepten haberler soruyor, Kenef'in gelip gelmediğini, sınıfın halini, hatta kimlerin yanyana oturduğunu bile öğrenmek istiyordu. Nasılsa o gün Melek'te bir matinesi yoktu. Patronla şöyle aşağıya uzandık. Yolda kendisine sualler soruyordum, o da cevaplar veriyor, hoş hoş anlatıyordu.

– Gözünüz mektep görmediyse gelin de görün!.. Hocaların hepsiyle de arkadaş gibiyiz. Zaten içimizde hocalardan büyük olanlar var. Fransızcada ben sınıfta birinciyim, hem o kadar ki kendi vazifelerimi ve imtihanlarda kendi kâğıdımı yazdıktan sonra başkalarınınkini de yazıyorum.

– Ee!... Patron gene eskisi gibi ticaret yapıyor musun?

– Nerde be anam, oradakiler benden müflis.

Yolda kendisine mektebe gelmesini söyleyince gözleri karardı, kirpiklerinde bir damla yaş belirdi ve acı acı:

– İşte onu yapamam, dedi. Oraya geldikçe eski günleri hatırlıyorum ve kalbimde bir acılık duyuyorum.

Ayrıldıktan sonra gece yatana kadar onun son sözlerini ve geçen seneki mesut hayatımızı düşündüm ve şu sözün doğruluğuna inandım: 'Geçmiş gün olur ki hayali cihan değer."

Bugünün öğrenicisi 'ticaret' sözcüğüne takılacaktır. Ne demek mektepte ticaret yapmak ve de 'karamela paralarını almaya hazır eller'. 1940'lı yıllar bütün dünyada olduğu gibi Türkiye'de de bütün üretimin savaş ihtiyaçlarına yöneldiği, halkın en önemli ihtiyaç maddelerini bulamadığı dönemdi. Örneğin şeker en zor bulunan maddelerdendi. CHP iktidarı savaş sıra-

sında kilosunu beş liraya çıkardığı için Demokrat Parti'nin propagandası en çok bu nokta üzerine yoğunlaşmıştı: 'Bize şekeri beş liraya yedirdiniz.' Bugün milyonlar ve milyarlarla konuşmaya alışmış olanların beş liranın önemini anlamaları zordur. Bir fikir vermek için aylık harçlıklarımızın 7,5'er lira olduğunu söylemeliyim. Bununla sinemaya, maça gidecek, tramvaya binecek, gazete, dergi ve kalem, kâğıt ihtiyacımızı karşılayacak, artanınla da bir gencin en çok aradığı şeker ve tatlı gibi eğlence maddelerini satın alacaktık. Aramızda bizden iyi durumda olan, babasına çektiği 'Yüz telle' telgrafına 'Yüz yolda' cevabı alanlar vardı ama daha mütevazi şartlarda olanlar da vardı. Açıkçası Galatasaray bir 'Zenginler Kulübü' değildi, aksine orta hallilerin bir başka deyimle orta direklerin buluştuğu yerdi. Üstelik sadece paranın bulunması da yetmiyordu, ihtiyaç duyulan şeylerin pek çoğu piyasada yoktu. Bu durumda herkesin eline geçen bir malzemeyi kazanç ya da değiş tokuş malzemesi olarak kullandığı görülürdü.

İlginç bir örnek olarak biz iki kardeşe babamızın Anadolu'dan gönderdiği kurabiyeleri anlatalım. Savaş yıllarında un ve unlu maddelerin hükümetin izni olmadan bir yerden diğerine nakli yasaktı. Yönetici olarak itibarını babamızın usulsüz olarak kullandığı tek alan bu olmuştur. Büluğ çağındaki oğullarının iyi beslenmesini sağlamak için evde yaptırttığı kurabiyelerin kutularını postahaneden kontrolsuz geçirtir ve göndertirdi. Dört-beş kilo kurabiyenin bir kısmın, yesek de bir kısmını da satışa çıkarırdık, parasıyla da başka ihtiyaçlar karşılanırdı. Pasta, karamela ticareti yapanlar gibi elinden başka yetenekleri olanlar da bunları kullanıyorlardı. Mesela fotoğraf makinesi olan resim çekip çoğaltıp satıyor, elinden harita çizmek gelen de başkalarının coğrafya görevlerine yardım ederdi. Tarih merakı giderek artmakta olan Orhan da parayla pek çok arkadaşınının tarih görevlerini yazmıştı.

O dönemde bir karamelanın bir dosya kâğıdının nasıl bir

önem taşıdığını anlatabilmek için, dergilerimizde düzenlediğimiz bilmeceleri ya da yarışmaları kazananlara vaadettiğimiz ödülleri sıralamak yeter. Sonu 'Hane' ile biten sözcükler yarışmasında 100 örnek bularak birinci olan *1566 Memiş*'in ödülü bir kurabiye. 97 kelimeyle ikinci olan *710 Moto*'ya 2 karamela, üçüncü *Tavşan*'a 1 karamela, dördüncü *Kabiliyet*'e 2 dosya kâğıdı, beşinci *Bobstil*'e de 1 dosya kâğıdı verilmiş. Bir bilmeceyi çözmeyi başaranların ödülleri şöyle: Bir Ciné Suisse dergisi, bir cetvel, bir dosya kâğıdı, bir harita kâğıdı, beş adet raptiye, bir kurşun kalem. Bir adet papier buvard'ın verildiği bile var. On arkadaşın katıldığı satranç yarışmasında da birinci ödül bir pasta, ikincininki bir küçük kitap. A şubesinde de durumun farklı olduğunu sanmayın. O tek dergide 13 tane bilmece düzenlenmiş. Tek bir bilmeceyi çözen ilk üç kişinin ödülleri şöyle: bir kalem, bir kalem, bir kalem... ya da bir drops, bir çukulata, bir jilet. Bilmecelerden üçünü çözene bir defter ya da 125 gram bonbon var. Ya onüçünü de çözene?... Birinci Halit Zi-

ya'nın 'Nemide' romanını, ikinci Yakup Kadri'nin 'Okun Ucundan'ını üçüncü Hüseyin Rahmi'nin 'Şeytan İşi'ni alacak.

Ticarette de, ödüllerde de yiyecek şeylerin ön planda gelmesi yaşadığımız dönemin koşullarının kaçınılmaz sonucuydu. Yiyecek zor bulunuyordu. Bu yüzden, hastaneye giden ya da izinli olanın yemekhanedeki tabaklarını paylaşmak için zille beraber birkaç öğrencinin yarışa kalktığını görmek nadir vakalardan değildi. Üstelik büyüme çağındaydık ve belki bir iki arkadaşımız dışında hepimiz yemeğe düşkündük. 9-A'nın dergisinde bu konuda iki şiir de var:

Bıyığına çok düşkün oldu bu sene,
Cumartesi saçını itinayla tarıyor,
Kızıyor kendinden bir şey isteyene
Ne kadar çok yese de yemek arıyor

* *

Yemekte taburesi altında inler
Yese birkaç porsiyon doymaz gene o;
Yalnız yemek hakkındaki sözleri dinler
Alır onbeş kilocuk bütün sene o.

O dönemde bütün dünyadaki yoklukları anlayabilmek için gazetemizdeki 'İşgal altındaki Fransa' başlıklı bir karikatürün yazılarını aktaralım:

- Müthiş zengin; – Vurguncu mu?; – Yok canım, izmarit tüccarı. Bir ev dolusu izmariti var.

Hocalarımız

Hocalarımızı da ihmal etmemişiz. "Neden en önemlileri *Sait Bey'le Ferruhzat* yok?" diye sormayın. Dördü için özel yazılarımız var.

Birincisi, hepimize aldırdığı kalın kırmızı-mavi kalemlerle kafalarımıza vururken 'Benim eşek evladım' diye yanlışlarımızı düzelten, ülkede Komünist avı yapıldığı bir dönemde bize derste Nazım Hikmet'ten şiirler okuyan, o yılların en popüler romancısı *Esat Mahmut Karakurt* hakkında. "On Allah'ın, dokuz Peygamber'in, sekiz benim hakkımdır, siz ancak yedi ve aşağısını düşünün" diyen edebiyat hocamız yine de en çok sevdiklerimizin başında geliyordu. 'Geçmişte Bugün' köşesinde onun en büyük başarılarından birini kaydetmişiz:

'Yedi sene evvel bugün, muallim, muharrir, dişçi, avukat Bay Esat Mahmut Karakurt, Afrodit davasını kazanmıştı. Nasuhi Baydar tarafından dilimize çevrilmiş olan Pierre Louis'nin bu eseri müstehcen bir roman olduğu zannıyla mahkemeye verilmişti. İşte Esat Mahmut 'Karakurt'un müdafaasından bir parça: 'Bir eser bir ömre, bir hayata, bir varlığa benzer, bir küldür, bir bütündür, onu parçalara ayırarak tetkik etmeğe imkân yoktur.'

İçimizde Afrodit'i okumuş olan var mıydı, bilmiyoruz. Ama bu vesileyle bütün ile parça arasındaki ilişkiyi öğrenmiş olduğumuz anlaşılıyor.

Jimnastik hocamız *İbrahim Hakkı Bey*'i iyi anlatan bir şiircik de var. İyi bir yelkenci ve Kalamış'tan Adaya yüzecek kadar iyi bir yüzücü olduğu söylenen hocamızı bizlerin memnun etmesi olanaksızdı. Onun arzuladığı hareketleri mutlaka yapamıyorduk. Bu yüzden kızar ve derste 'Kaz Sürüsü' diye bağırırdı. Şimdi *251 Orhan*'ın şiirini okuyalım:

Herkesin elbisesini görmeliyim
Ve ben de ona göre not vermeliyim
Meccanilere idare verecektir
Diğerleri elbise ile gelecektir.

* *

Atletle jimnastik yapılır mı kış yaz
Yettin artık sen, kes sesini behey kaz
Hey kaz sürüsü, messil absanları yaz.

Gazeteciliğimiz bir Fransız hocamızla *(Mr. Journée)* röportaj yapacak düzeye de ulaşmış. İşte bir etütte kendisine sorduğumuz sorular ve yanıtları:

"Bizden memnun musunuz?'

- Umumiyetle hayır.

- Sınıfta en çok beğendiğiniz talebe kim?

- Sınıfınızda bir çok çalışkan ve beğenilmeye layık çocuklar var.

- Türkiye'yi nasıl görüyorsunuz?

- Türkiye, kendisi için onsekiz senedenberi çalıştığım bir memlekettir."

Bizim gazeteciliğimiz fena değil ama, hocamızın konuşmamaktaki kararlılığının daha derinine inilmesini engellediği an-

laşılıyor. Hocalardan yanıt alamayacağımıza karar vermiş olmalıyız ki, bir daha röportaj denemesi yapmamışız, buna karşılık, ortaokulda iki yıl tarih hocalığımızı yapmış ve bizleri hayli etkilemiş olan *Raşit Erer* konusunda Doğan'ın hayli duygusal bir yazısı var:

'Şemsiye elde... Başta şapka... Paltonun kolları iki kolu da kesilmiş bulunan zavallı bir adama aitmiş gibi, yürüdükçe bir sola, bir sağa gidip geliyor. Niçin acaba, böyle kasvetli bir kış gününü andıran kıyafetinden sınıfta bile vazgeçmez?... Neden acaba, palto, şapka, şemsiye muallimler odasında kalmaz. Tek cevabı gene onun ağzından verelim:

– Dünyada itimat edilecek adam kalmadı.

Bodur kalmış bir palmiye gibi olan boyu, işlenmiş, olgunlaşmış ve tam 'milliyetçi' bir kafa taşıyor. 'Kılkuyruk' ve daha benzeri terimler Avrupa'ya karşı bu Türk'ün verdiği vasıflardır.

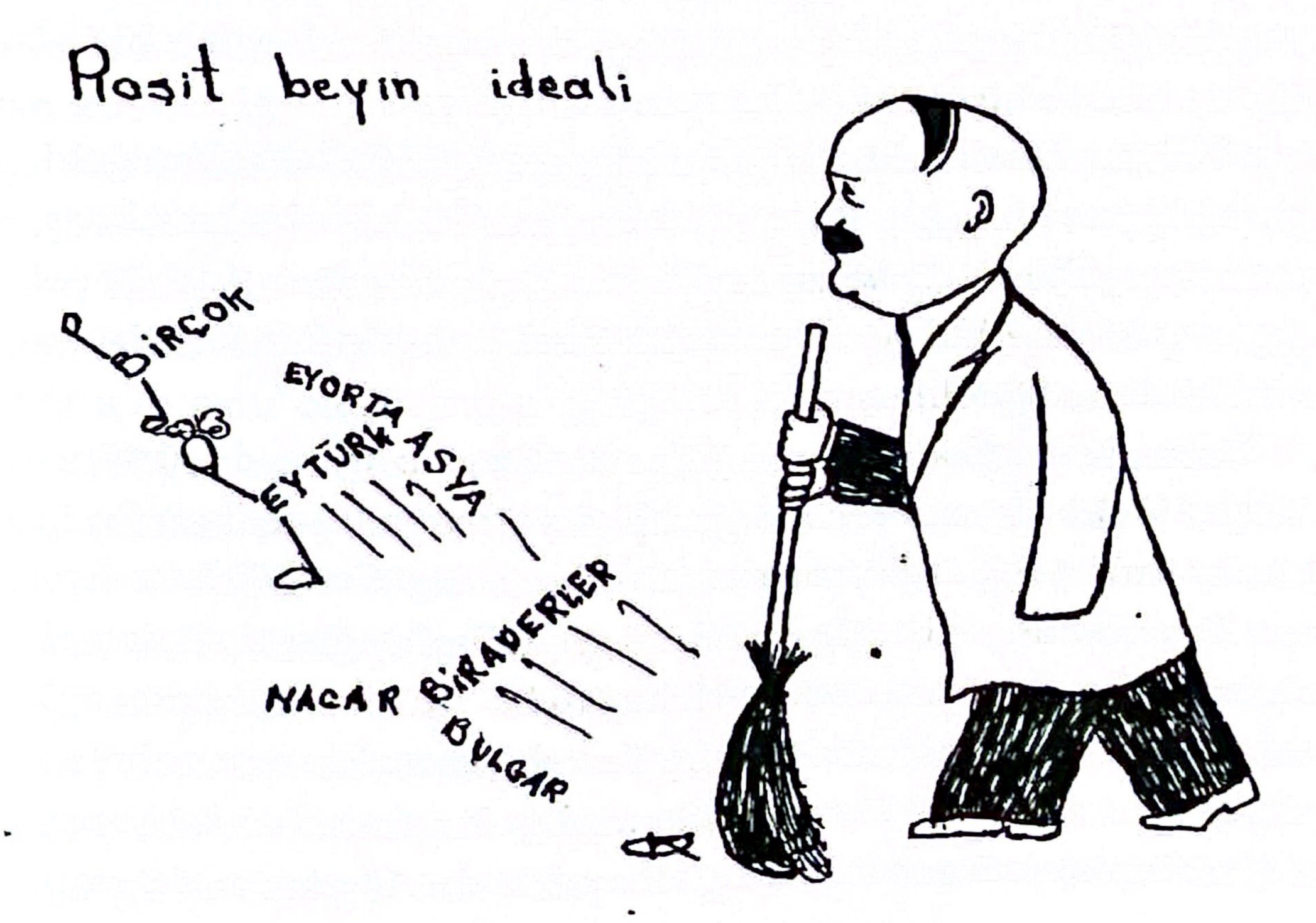

Aklaşmış pos bıyıkların üstünde bakan gözlerin güldüğünü hiç görmedim. Bizim kahkahalarla güldüğümüz şeylere o, gayet ciddi ve binbir tepeden su getirerek bir Avrupalı parmağı soktuktan sonra 'Zavallı gençlik!. Yeni gençliğe bakın bundan neşeleniyor' diye hayıflanırdı. O zaman 'Ne tuhaf hocaymış' derdim. Hissiz mi, zevksiz mi? Hayır, hayır yanılmışım, çünkü o karakterlidir. Neden mi:

Bize temiz bir ifadeyle yazıp yollamış olduğu imzalı resmi gördünüz mü? Evet dersiniz; acaba neye dikkat ettiniz ki? Belki binbir şeye... Fakat onun manası ne kadar derindir... Hele ifade tarzı... Gülüyordu... Sahte de olsa resim çıkarırken tebessüm etmek aklına gelmiş. Şimdi size sorarım: onun esrarengiz olan hallerine kâh kendi sözleri, kâh bizim duygularımız cevap veriyordu. Fakat acaba sayın hocamız 'Ben, oğlum ve annesi' gibi tuhaf bir ibare kullanırdı... Daha mı kibar kaçıyor? Yoksa yeni bir orijinallik mi?'

Muallim muavinlerimizden fazla olumlu bahis yok. Sadece bir kere dokuzuncu sınıftaki muavinden takdirle bahis var. Beğendiğimiz kaydedilmiş. 'Tarih Tekerrürdür' başlıklı bir bölümde kısa ve hiç de hoş olmayan bir not var:

"Sekizinci sınıfta bir *'Keş Cemal'* gelmişti. Fakat adam geldiğine pişman olmuştu. Bununla beraber 2-3 kişinin kovulmasına sebep olmuştu. Dokuzuncuda bir *'Şaban'* gelmişti, o da geldiğine pişman olmuştu. Bununla beraber o da bir kişinin kovulmasına sebep olmuştu."

Kızmışız o zaman *Keş* ile *Şaban*'a. Oysa bugün düşününce 'Acaba bizler de neler yapmıştık?' diye sormaktan kendimizi alamıyoruz. Şaban'ı hatırlayamadık ama *Keş Cemal*'i hatırlıyoruz. Basit bir köy çocuğuydu. Kötü niyetli olduğunu söylemek olanaksızdır. Ama ne İstanbul hayatını, ne de Galatasaray'ı anlamış değildi. Bize çok doğal gelen davranışlar onu rahatsız ediyordu. Alışamadı. Bizimle arkadaşlığı kuramadı, aksine aşırı bir disiplin kurma tutkusuna kapıldıydı. O zamanda sınıf

olarak bütün hınzırlığımızı gösterdik. Orneğin arkasına kâğıttan kuyruk iğneledik. Buna benzer davranışlarımızla öylesine asabını bozduk ki, etüdlerde oturduğu kürsünün çevresine tebeşirle bir çizgi çizip bundan içeri gireni rapor edeceğini söyledi. Tabii bu durumda biz sınıfta her istediğimizi yapmakta serbest kaldık. Bu kez de Müdür Muavinleri disiplini kuramadığı için onu eleştirmeye giriştiler. Bir keresinde müdür muavininin karşısında büsbütün güç duruma düşürmüştük. Savaş yıllarında şeker zor bulunduğundan adamın biri 'Antep Helvası' adını verdiği bir tatlıyla servet yapmıştı. Kuru üzüm, incir, fıstık, fındığı karıştırıp yaptığı helva bizim de en çok yediğimiz şeylerdendi. Tahmin edilebileceği gibi bu malzemenin hepsi de kahverengiydi. Günün birinde içinde helva artıkları bulunan bir kâğıdı kürsünün üzerine bıraktılar. Cemal sınıfa girip onu görünce ne olduğunu sordu. Kulağına 'Bok...'

diye fısıldadılar. Rengi ve birkaç gün beklemişlikten gelen kokusuna saflığı da eklenince büyük bir telaşla sınıftan çıktı, nöbetçi muavin *Cingöz Recai*'yi sınıfa getirdi. Cin hocamız bir bakışta oyunu anladı 'Ulan be dangalak' diye başlayan cümlelerle zavallıyı haşladı. Açıkcası 14-15 yaşlarındaki çocukluğun bütün gaddarlığını oynamıştık. Kendi arkadaşlarımızdan kimin ve neden ayrıldığını bugün tam olarak anımsayamıyoruz. Ama herhalde bizler de suçluyduk. Kırklı yılların sonunda üniversiteye devam ederken Cemal'i Beyazıt'ta gördük. Üstü başı perişan, sakalı uzamış, ifadesi bitkindi. O halinden kendimizi de sorumlu saymaktan ve vicdan azabı duymaktan kurtulamamıştık.

Tevfik Fikret - Ahmet Ağa - Behçet Bey

Hocalar, muallim muavinleri... Ya hizmet personeli?... *Behçet Bey*'in odacısı *Baron Hasan*'ı unutmak mümkün mü? Topallayarak yürür ve gülümseyerek hepimizle konuşurdu. Grankur kapısının girişindeki Kooperatif'in yanındaki odada bekleyen *Abdülkadir,* ortaokul öğrencilerinin girmesine izin verilmeyen Grankur'un da bekçisiydi. O koridorda dolaşırken, iki sıralı dizilen ağabeylerin ensemize attıkları tokatlardan kaçsak, *Abdülkadir*'e yakalanırdık. Sadece hafta sonlarında izin vardı. Hepimizi de tanırdı. Nitekim dayımız bir hafta sonu bizi aradığında, isimlerimizi bilmediği halde tariften kimliğimizi anlamış ve 'O hep futbol oynayan kardeşler mi, Grankur'dadırlar' diyerek adres de vermiş. Şimdi okul binasının orta kapısı önünde heykeli bulunan *Tamburcu Ahmet Ağa*'nın emeklilikten önceki son günlerine de tanık olduk. Artık iyice yaşlanmıştı. Kimseyi tanıyacak hali kalmamıştı. Üstelik tamburunu da kaldırıp işi zile bağlamışlar onu adeta elinden kemanı alınmış bir müzisyene çevirmişlerdi. Artık senede bir kere Pilav Günleri sanatını icra edebiliyordu. Muallim muavinlerine acımasız olan bizler, Galatasaray'la bütünleşmiş olduğu için *Ahmet Ağa*'ya üzülüyorduk. Dergimizde ona de yer ayırmışız:

"Senelerin çürütemediği bir vücut ihtiyarlığın tesiriyle bir sola bir sağa meylederek ilerliyor. Topak yüzü ve tombul elleriyle onu bir kat daha seven bizler bugün meyusuz. Çünkü o

aramızdan uzakta İnebolu'nun elma ve armut ağaçlarıyla süslü bir cennetinde yaşıyor. Fakat o giderken sevinçli miydi? Hayır... Katiyyen... Hiçbir insan elli sene emek verip yaşadığı elem ve sevincinin paylaşıldığı bir muhiti gözyaşı dökmeden terkedebilir mi?.. Hayır, hayır diyorum. Bahusus bu insan Ahmet Ağa gibi hassas ve hürmete layık birisi olursa.

O bu alemi ve bu acıyı aylarca evvel duymuştu. Aylarca evvel duvar ve kapı ve bacalara takılan gözler ayrılık acısının sillesini hissediyor ve ayrılmamak için o noktalarda takılıp ve adeta asılıp kalıyordu. O yumuşak ve tombul çehresinde ihtiyarlığın değil, elemin verdiği koyu ve siyah hatlar nakşoldu.

Bazan gülerdi de... Zira takılan gözler bu binanın her zerratında eski ve yeni bir hatıranın tekrar canlandığını görür gibi olurdu."

Farkındasınız, değil mi?... Dergimizde mektebin en önemli kadrosundan hemen hemen hiç bahis yok: Müdür Muavinleri ve *Patron Behçet Bey*'den. Bugün düşündüğümüzde 'Her yerde kulakları vardı, haklarında bir şey yazılsa hemen öğrenirler, dergiyi de kapatırlar' diye ihtiyatlı davranmış olmalıyız' yorumunu yapıyoruz. Gerçekten *Ferruhzat, Recai, Muslih* Hocaların olayları hızla öğrendiklerine dair pek çok örnekle karşılaşmıştık. Hele *Sait Bey*'in babamıza bir-iki ayda bir durumumuz hakkında mektup yolladığını biliyorduk. Bu şüphesiz çok içten, babaca bir davranıştı. Ama o günkü aklımızla bize 'muhbirlik' gibi görünüyordu. Tabii hepsinden de çekiniyorduk. Öyle ya onların şikayetiyle Disiplin Kurulu'na çıkmak ve Başmuavin *İzzet Hamit Bey*'in 'Yani... Yani...' diye başlayan haşlamalarını dinlemek durumunda kalabilirdik. Müdürümüz *Behçet Bey*'e gelince, ondan bahsetmek ne haddimize!.. mektebe geliş ve gidişinde önüne çıkmamak için kenarlara kaçardık. Sekizinci sınıfta liseye geçme imtihanlarına hazırlandığımız günlerde sınıfta şakalaşırken *Orhan* ile *İrfan* birbirlerini sıraların üzerine çıkarak kovalıyorlardı. Birden kapı açıldı ve Beh-

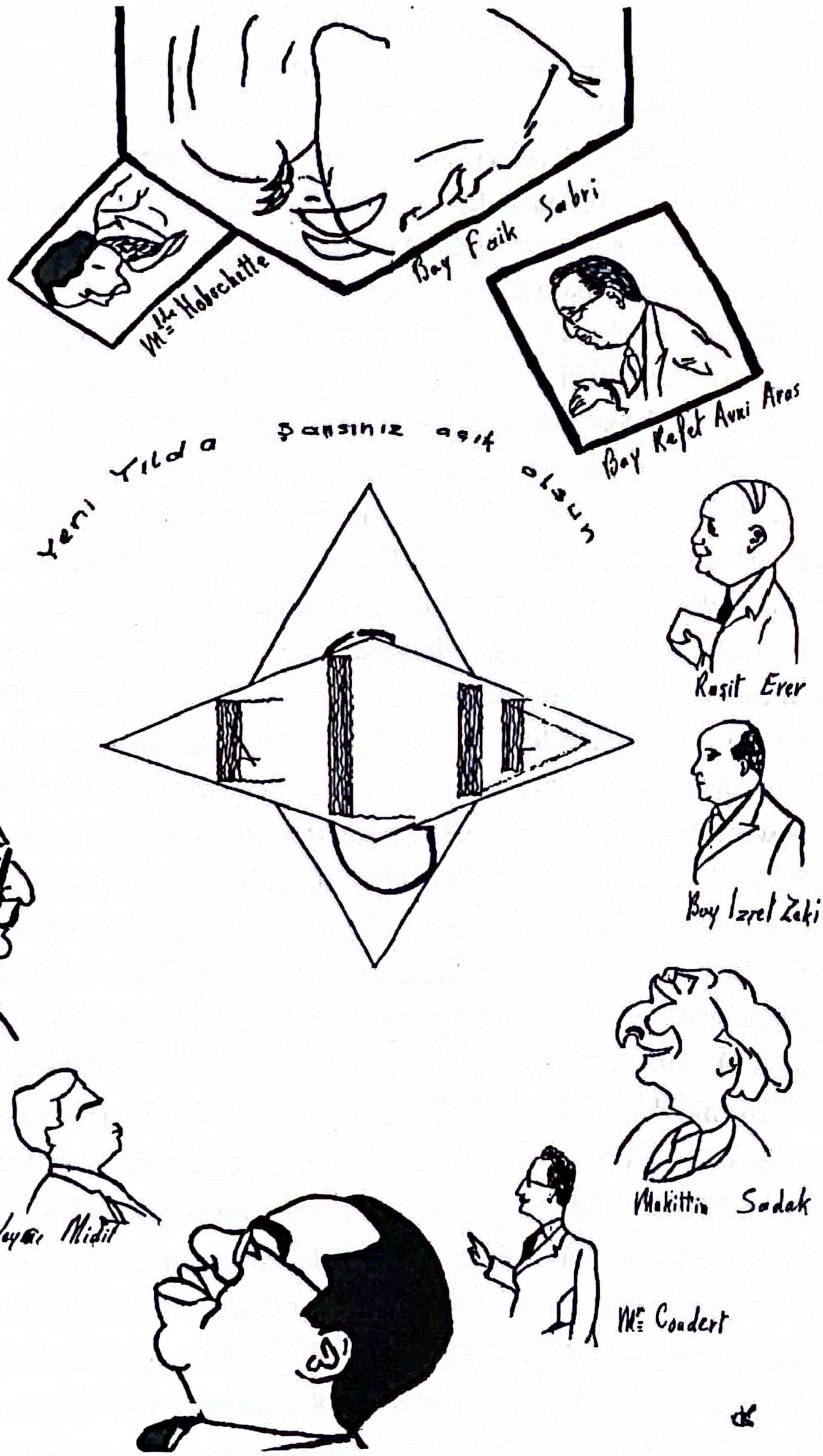
Mme la Hobochette
Bay Faik Sabri
Bay Rafet Avni Aras
Yeni Yilda şansiniz açik olsun
Hoca
Dede
Rasit Erer
Bay Izzet Zeki
Badrus
Vayan Midil
Makittin Sadak
Mme Coudert

çet Bey göründü. *'1370 Orhan, 1389 İrfan sizleri bir kere daha böyle görürsem...'* demesi yetti. Binlerce öğrenici içinden ikisini numara ve isimleriyle tanıması bizleri etkilemesi için yeterliydi. Ayrıca Muallimler Kurulu'nda, kırıklarımız olduğu zaman onun genel değerlendirmesine göre notlarımızın düzeltildiğini biliyorduk. Açıkçası her çocuk gibi kuvvetlinin karşısında nerede durmak gerektiğinin farkındaydık.

Ahmet Ağa Galatasaray'a bağlılığın bir timsali ise *Behçet Bey* de Galatasaray'ın gücünü temsil ediyordu. Milli Eğitim Bakanı Hasan Âli Yücel'in bile ona saygı duyduğu, onayı olmadan Galatasaray hakkında bir karar almadığı söyleniyordu. Doğru mu, yanlış mı bilmiyorduk ama öyle olmasını arzuluyorduk. Üstelik buna hakkımız olduğu inancındaydık da. O günlerin en çok konuşulan düşünürü *Tevfik Fikret* simgemiz değil miydi?... *Tevfik Fikret*'i yetiştirmiş ve müdürü yapmış bir kuruma kim yan bakabilirdi!.. Ana kapıdan mektebin ön bahçesine giren herkesi süzgecinden geçiren *Tevfik Fikret* cumhuriyetin temel ilkesi laikliğin de simgesi diye bize tanıtılmıştı. Başka hiçbir benzeri kurumda bulunmayan, okulumuzun iftihar aracı Konferans Salonu'nu onun caminin yerine yaptırmış olduğu söyleniyordu. Sonradan bunun doğru olmadığını öğrendik ama, o dönemde Tevfik Fikret - Namık Kemal tartışmalarında kullanılan bir gerekçeydi. İstanbul basınında bu iki ünlü düşünürümüz hakkında sürüp giden tartışmaya biz de kendi ölçümüzde katılıyorduk. Edebiyat hocamız *Nihat Sami Banarlı*, Namık Kemal'cilerdendi. Biz bütün sınıf ise Tevfik Fikret'ci. Alanında gerçek bir otorite olan Banarlı yumuşak üslubuyla ve büyük bir olgunlukla hepimizle tartışmaya girmekten kaçınmıyordu. Hiç şüphesiz bunu, Türk fikir hayatı konusunda bilgi kazanmamızın aracı olarak kullanıyordu. Tabii ki iki düşünürün de küçümsenemeyecek özellikleri ve tarihimizde yeri vardı ama bizler kararlı birer Tevfik Fikret'ciydik. Ona hiçbir eleştiri yöneltilmesini kabul edemiyorduk. Her yaptığını sa-

vunmayı görev sayıyorduk. Örnek mi istiyorsunuz, okuyun *Orhan*'ın 'Tevfik Fikret'ini:

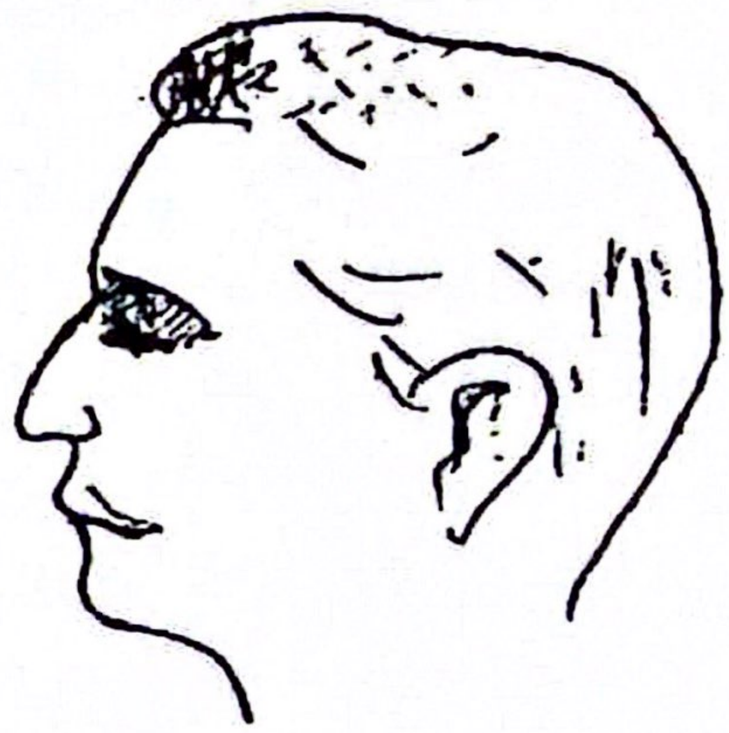

Fret: mektebimizdeki heykelden

"Galatasaray'ın edebiyat sahasında yetiştirdiği en büyük varlıklardan biri, hiç şüphesiz Tevfik Fikret'tir. Yarım asra yaklaşan ömrünün, on altı yaşından başlayarak otuziki yılını edebiyatla uğraşarak geçirmiştir. Onda daha küçükken başlayan edebiyat ateşi hiçbir zaman sönmeden ve hatta istibdat yıllarında coşarak ölümüne kadar devam etmişti. Zaten,

Zulmün topu var, güllesi var, kal'ası varsa
Hakkın da bükülmez kolu, dönmez yüzü vardır;
Göz yumma güneşten ne kadar nuru kararsa
Sönmez edebi her gecenin gündüzü vardır.

gibi parçaları Tevfik Fikret, hep zulmün tesiriyle yazmıştır. Fakat o yalnız hürriyet için çarpışanları teşçi etmemiş aynı zamanda yeni yetişen gençliğe vatana karşı olan vazifelerini hatırlatan kitaplar hediye etmiştir. 'Halûk'un Defteri' bu kitapların en kıymetlisidir. Halûk'tan bahsedince herkesin aklına 'Tevfik Fikret gibi bir vatan şairi acaba neden oğlunu iyi yetiştirememiş?' gibi bir sual gelir. Tevfik Fikret bu suale gene kendisi cevap vermiştir. 'Halûk'a Veda' şiirinde Fikret oğluna çalış, yüksel, büyük adam ol da ne olursan ol, diyor ve oğlunu büyük adam yapmak için de Amerika'ya tahsile yolluyor. Halûk orada hakikaten yükseliyor ve bir üniversitede profesör oluyor. Şu halde Tevfik Fikret oğlunu adam etmek için elinden geleni yapmıştır. Oğlu geriye dönmediyse kabahat kendisinin mi?"

Kararlı Bir Çoğulculuk

Büyük Galatasaraylıya toz kondurmamakta ne denli kararlı olduğumuz anlaşılıyor, değil mi?... *Tevfik Fikret*'i yüceltmemiz sadece Biz'den olmasından ileri gelmediği, o dönemde toplumumuzdaki tartışmaların bir yansıması olduğu kolaylıkla farkediliyor. Savaşa bulaşmamaya özen gösteren dönemin iktidarı bir yandan basını sıkı bir kontrolda tutuyor, diğer yandan da dünyada egemen üç akım arasında tercih yapıyor görünmemek için bunların ifade edilmesine bir ölçüde göz yumuyordu. Böylece demokrasinin, nazizmin, sosyalizmin de tartışıldığı bir ortam belirmişti. Çoğulculuğa doğru atılan bu adım bizi de etkiledi. Sınıfta üç görüşün de savunucuları vardı. Yayınımızda da Orak Çekiçli bayrağın, Gamalı Haç'ın çekinilmeden çizilmesi, Komünist şairin ilhamı lejantlı tam sayfa kırmızı renkli bir tablonun yer alması o korkulan tabulardan endişelenmediğimizi gösteriyor. Sınıf içinde bu konular açıkça tar-

Gölgeleri

tışılıyor, ancak kökenini *Tevfik Fikret*'e bağladığımız özgür düşünce anlayışı ağırlık taşıyordu. Bunun başarılı bir örneğine, mektebimizi savunmak gerektiğinde *Ahmet Baysal*'ın kaleme aldığı yazısında rastlıyoruz. O yıllarda okulumuzu çekemeyen bazı çevrelerin -aklımızda yanlış kalmadıysa- Galatasaray'ı Beyoğlu'ndan kaldırıp yerine otel yapalım türü garip bir kampanyaları olmuştu. Gazetemiz, siyasi günlük yayınlara yakışacak bir dinamizmle buna cevap veriyor, hem de altında *Vatan-Namus-Birlik* yazılı bir GS-1943 amblemiyle süslü bir yazıyla:

"Bir kimseye söz hürriyeti verildikten sonra o kimse: 'Ben esirim, ben hür değilim!..' diye bağırabilir mi?... O kimse veyahut bir vatan kütlesi diyelim 'Söz hürriyetim var; fakat ne fayda, bir devletin mandasıyım ve kalbim bu acıyla her an parçalanıyor, ben ölüyorum!..' diyebilir mi?

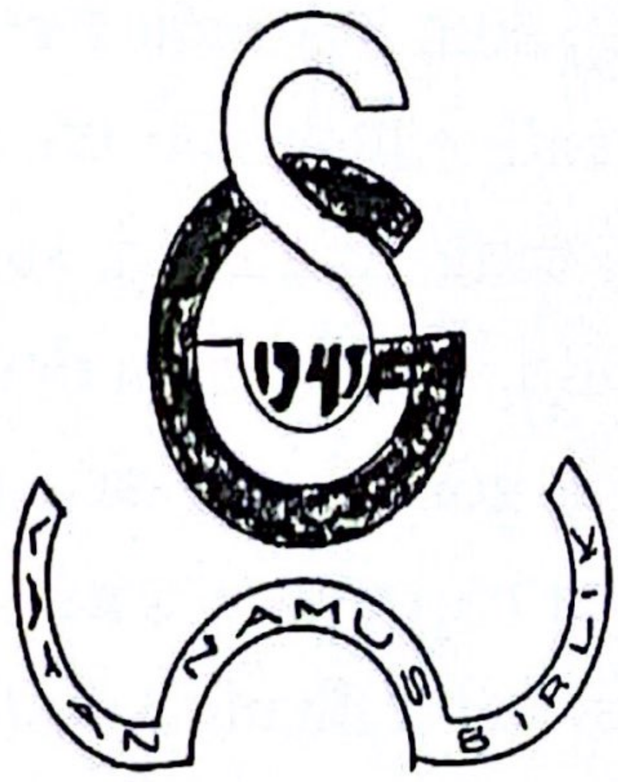

Hayır arkadaşlar, ben böyle bir kimse, bir vatan kütlesi tanımıyorum... Söz hürriyetine sahip bir devlet, bütün diğer hürriyetleri elinden alınsa dahi, daima gayet yakın bir zamanda esaretten kurtulacak ve yükselecektir.

Misalleri uzaklarda aramayalım, içimizde benzerini hiçbir yerde bulamayacağımız misaller var: Osmanlı İmparatorluğu eğer Namık Kemal gibilerini söz hürriyetinden mahrum etmeseydi hiçbir yabancı devletin müdahalesine meydan verme-

den, bu koca İmparatorluk çoktan bir 'Türkiye Cumhuriyeti' olurdu.

Arkadaşlar, bu sözlerim mevzuumuzu belki uzaklara sürüklüyor fakat şunu belirtmek istedim: Galatasaray Lisesi, budala demeden geçemeyeceğim bazı kimselerin nazarında yavaş yavaş Garplılaşan, Avrupalılaşan bir müessese olarak görünüyor. Evet, maalesef yüksek bir mecmua addettiğimiz dergilerin sütunlarında, büyük adam dediğimiz kimselerin yazılarında bunu ima eden laflar görüyoruz. Fakat nazik, aynı zamanda terbiyeli olan Galatasaraylılar hiçbir zaman bunlara cevap vermek tenezzülünde bulunmamış ve böyle bir düşüklük göstermemişlerdir... Bu sükutu görenler mağlubiyeti kabul ettiğimizi zannetmişlerdir.

İşte bence 'Galatasaray Ocağı'nın kuruluşundaki sebeplerden biri de onlara Galatasaray'ın milliyetçi kaldığını ispat içindir. Herkes görecek ki: Bu ocak dışarda, şehir içinde, yabancı lisanla konuşanlara karşı olarak kalacak ve diğer mekteplerden daha fazla Türkçülükte sebat, milliyetçilikte devam edecektir.

Söz hürriyetimiz, sesimiz, söyleyecek mevzuumuz var. Haykıralım arkadaşlar."

O dönemde ülkenin düşünür çevrelerinde yoğun şekilde süren 'Garplılaşma mı, yoksa Avrupalılaşma mı?' ve bu 'Kendi kişiliğinden vazgeçilerek mi yapılacak?' tartışmalarına dokuzuncu sınıf öğrenicileri olarak kendi çapımızda böyle girmişiz: Galatasaraylılığı savunarak. Yani hem *'Garb'a açılan pencere'* niteliğini, hem de milliyetçiliği koruyarak... Aslında bu 'Çağdaşlaşma' ve 'Atatürk'ün çizgisi' olmuyor mu?... Böyle olduğu halde neden bize eleştiriler yöneltilmiş. Sorun şüphesiz o günlere özgü değildi. Kuruluşunu bile efsanelere bağlamak *(Gülbaba)* gibi bir ayrıcalığı olan okulumuzun, hele 1868'de modern eğitime geçişinden sonra pek çok hasete hedef olduğu sır değildir. Buna savaş vesilesiyle yeni bir boyutun katıldı-

ğı anlaşılıyor. Sonradan öğrendiğimize göre okulumuzdaki Fransız hocalar Alman işgaline karşı bayrak açan De Gaulle'cü direncin Türkiye çekirdeğini oluşturuyorlarmış. Bize derslerde bir kez bile bu konuları açmadılar, ama herhalde hissettirmeden Nazilere sempati beslememizi engelleyecek telkinlerde bulunmuşlardır. Nazilerle işbirliğini hedef alan Turancı Hareketin okulumuzda içimizde kökleşememesi bu çevreleri kızdırmış olmalıdır. Aksine Müttefikler (Demokrasiler+Sosyalistler) tarafına sempati ağırlık taşıyordu. Bu etkiyle

Galatasaray'ı hedef aldılar. Müdür *Behçet Bey,* hocalarımız arasında *Esat Mahmut*'a karşılık *Nihad Sami Banarlı* ve *Orhan Şaik Gökyay* gibi milliyetçi kesimin bilinçli ve ılımlılarının bulunmasını sağlamıştı, ama bizim eylemci girişimlerde bulunmamızı maharetle önlemeyi beceriyordu. Anımsarız, 1945 Aralık'ında iktidardaki CHP'nin güdümüne girerek, Bâbıâli'deki Tan gazetesini ve diğer solcu yayınevlerini yakıp yıktıktan sonra Beyoğlu'na yönelen aynı milliyetçilerin okula girip bizi zorla eyleme sürüklemelerini engellemek için demir kapıları kapattırmış ve tehditlere rağmen açtırmamıştı. Durumun nezaketini anlatabilmek için okulun karşı tarafındaki 'Rus Pazarı' ismini taşıyan bir tuhafiye dükkanının, 'R'yi atıp Us Pazarı'na dönüşerek yıkılmaktan kurtulabildiğine işaret edelim. Milliyetçi eyleme katılmamanın bu kez de solculuk ve kökü dışarda olmak suçlamasına ortam hazırlayabileceğini unutmamalıyız.

Bu karışık ortamda her şeyden kopuk olmadığımızı vatan ve ulus sorunlarını herkes kadar ciddiyetle ele aldığımızı kitabın başındaki anket bölümünde belirttik. Aramızda istisnalar bulunsa da, genelde özgürlüklerin dışlanmadığı, çoğulculuğun olağan sayıldığı bir sistem anlayışı ile saldırgan ve yayılmacı olmayan bir ulusculuk görüşü düşüncemizde egemendi. Atatürk'ün bütün komşuları ve dünya ile dostça geçinmeye kararlı ama saldırıya uğrarsa hırçın ve kararlı Türkiye'si kafalarımıza yer etmişti. *Elif* gazetemizdeki bir sayı çıkmış Türkçülük İlavesi, Türklüğe yönelmiş saldırılar ve aşağılamalar karşısındaki hassasiyetimizin ilginç bir örneği. İtalya'da Anadolu topraklarına yönelik ihtiraslar konusunda yazılmış yazılar üzerine 'vatan sevgisini yaymak ve içimizdeki yılanları boğmak' yolunda yayın yapmaya çağırı var. Arkadaşlarımızın bu konuda yazacakları yazılara da sütunlarımızda yer verileceği kaydediliyor. Hem de ilginç bir meydan okuma ile: "Haydi işte er meydanı!.. Türkçülük sade kuru palavrayla olmaz; kuvvet kalemin..." İlk örneği de *Doğan,* 'İtalya' başlıklı şiiriyle vermiş: (Ya-

Yaz. İşl. ai müdürü: Nejat Basmuharriri: Doğan Muharrir - Ahmet.

Muharrir: [illegible] Ressam: Nüzhet Birkman Muharrir - Orhan

No-3
1943
8/B

İLERİ

HAFTALIK SINIF MECMUASI

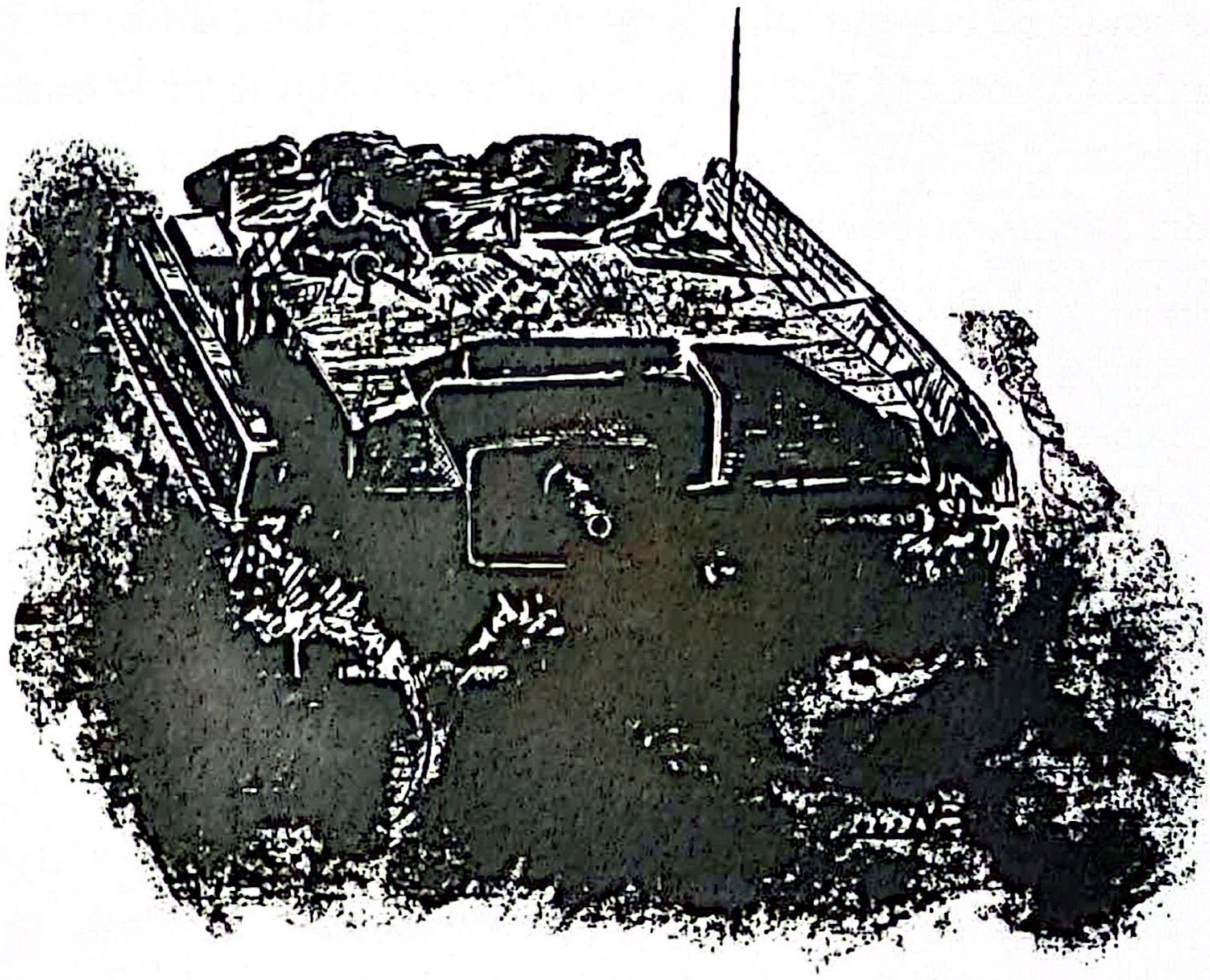

zının Müttefikler Roma'ya doğru yürürken ve Mussolini kuzeye kaçmışken yazıldığı anımsanmalıdır)

Ey zavallı İtalya, sen bir karış dilinle
Teslim ettin düşmana vatanını elinle
Fazla yükselen burnun belasını da buldu
Dünkü hakim İtalya vatanında kul oldu
Rüyana girer artık senin şu Anadolu
Senin halinin artık ölüme gider yolu
Artık yoktur Afrika, nerede Mussolini
Sardı bir avuç sözle o sonsuz hayalini
Bir taraftan Çörçil'e, bir taraftan Hitler'e
Yalvarmaya başladın sırtın gelince yere
Ol daha beter, çünkü çaldı intikam çanı
Bizler için fırsattır geldi intikam anı
Ey zavallı İtalya hem kötürüm, hem topal
Senelerce dünyaya sen atmışsın martaval
Elindeyse gel de al, işte zengin topraklar
Burda namert kanını topal sırtlanlar yalar

Ve şiir 'şimdi biz Rodos'u istesek ne dersin' tehdidiyle devam eder.

Eğlencelerimiz

Savaş vatan sevgisi konusunu böylesine güncelleştirirken her anki yaşamımızı yönlendiren etkileri de artıyordu. Gazetenin birinde 'Harp bize neler getirdi?' başlığı altında 1- Lüks, 2- İhtikâr, 3- Hamiyetsizlik diye sıralanmış oluşumları ele alıp *Orhan,* bunların biz öğrencilere nasıl yansıdığını -tabii işe mizah da katarak- şöyle anlatıyor:

'Muharrir bu yazıyı yazarken yalnız iş adamlarını ve kendi emeğiyle geçinenleri düşünmüş olmalı ki bizlerden yani talebelerden hiç bahsetmiyor. Muharririn eksiğini ben, sınıfımızdan ve icap ederse mektebimizden misaller vererek kapatacağım.

1- Lüks: Harp başladı başlayalı, dikkat ettinizse herkesin kolonyaya, bilhassa limon kolonyasına rağbeti arttı. Her Cumartesi ceplerde kolonya şişeleri dışarı taşınıyor ve akşamleyin dolu olarak geliyor... Fakat en enteresanı Tonton'dur. Limon kolonyasına olan sevgisini sanki göstermek istiyormuş gibi, halis limon kolonyasından vazgeçmiyor; fakat her halde son zamanlarda halisle karışık arasında bir fark kalmadığını anlamış olmalı ki, kooperatifin yerine yemeklerde verilen limonları o toplamaya başladı. Eğer Tonton'un sırasını karıştırsanız 'Calcium' tüpleri yanında limon suyu dolu şişelere rastlarsınız.

2- İhtikâr: İnsan bu kelimenin mekteple olan alakasını araştırmağa kalktım; ilkönce hatırına 'Kooperatif' geliyor. Koope-

ratif'in kapısından içeri girenler, diş kabuğunu doldurmayacak kadar az badem şekerinin 30 kuruşa, bir kuruşluk karamelanın 2,5 kuruşa olduğunu görünce soluğu dışarda alıyorlar.

3- Hamiyetsizlik: Son zamanlarda ölen meşhur bir Türkçü'nün, vukua gelen bir felaketin felaketzedelerinin yardımına koşmak için herkesten bir miktar para beklenirken hiçbir şey elde edilmiyor. Bütün bunlara bir de ben bir şey ilave edeceğim. Sınıfımızda küçükleri himaye etmek adeti ortadan kalktı. Mesela: Ayı Tonton Menda'yı dövüyor da(!) hiç kimse ses çıkartmıyor. Bu adalete sığar mı hiç!'

Soldan
Üsttekiler:
1155 Turhan Akyol
948 İsmail
1370 Orhan
Ortadakiler:
1368 Ferah Tokatlıoğlu
378 Korhan Tugay
943 Yılmaz Tuncer
Oturanlar:
738 Necat Gören
96 Doğan Koloğlu
1180 Nejat Taylan

Savaş koşullarında yaşamamış olanlar için bu saç ve kolonya tutkusunu anlamak çok zordur. Sizi hiç, tifüs salgını olabilir diye yıllarca üç numarayla kazınmış kafalarla dolaştırdılar mı?... Tam ihtimamla uzatır ve yatmayan yerlerini –Briyantin bulunmadığından– kolonya ile tutkal gibi yapıştırırken dipten kazıtmak emri gelir ve içimizi hüzün kaplardı. Delikanlı olmaya başlıyorduk ve Beyoğlu'nda dolaşırken kızların dikkatini çekmenin iyi taranmış bakımlı saçlardan geçtiğine inanıyorduk. Liseye geçmekle birlikte o sosyeteye de adım atmış olduk. Son sınıflar sahneye piyes koyduklarında kız rolü için artistler Dame de Sion'dan gelirdi. Hani şimdi kardeş şehirler var ya, bizim de kardeş okulumuz Dame de Sion idi. Ayrıca Şişli-Tünel, Maçka-Tünel, Kurtuluş-Tünel tramvayı ile çok gelip gidenler, Tünel tarafındaki Fransız, İngiliz, İtalyan ve Avusturya liselerinin kız öğrencileri ile bir türlü 'tramvay dostluğu' kurarlardı. Bakışmaktan ileri gitmeyen ilişkiler belirirdi. Kazınmış kafayla da bu ilişkinin gelişmesi mümkün olmuyordu. Savaşın son yılı ile lisedeki son yıllarımızda bu uygulama kalkınca saç merakımızda önemli gelişme gösterdi. Aynı zamanda 'Çay'lara danslı partilere katılma oranımız da arttı. Komparsita'nın milli marş sayıldığı günlerdi.

Dışarıya yönelik bu özen nihayet haftanın bir buçuk günüyle ilgiliydi. Sonra her hafta çay partisi olduğunu düşünmek de mümkün değil. Haftanın beşbuçuk günü okulun içinde geçiyordu, hatta bekarlar için yedisi de denebilir. Peki bu sürede yaşamımızın bu büyük kısmında ne yapıyorduk. Gazetelerimiz bu konuda da hayli bol bilgi içeriyor. Bilmem şimdilerde de oynuyorlar mı, mesela biz sınıfı boş bulduk mu *'Deve Güreşi'* yapardık. Her ekip iki kişiden oluşur, biri diğerinin sırtına oturur, alttaki onun bacaklarını tutar, üstteki karşı ekibin üsttekisiyse itişme, çekişme kavgasına girişirdi. Karşısındakini yere düşüren kazanmış olur ve sınıfta turnuva devam ederdi. Her öğrenicinin bu haşin spora iltifat ettiğini söylemek tabii

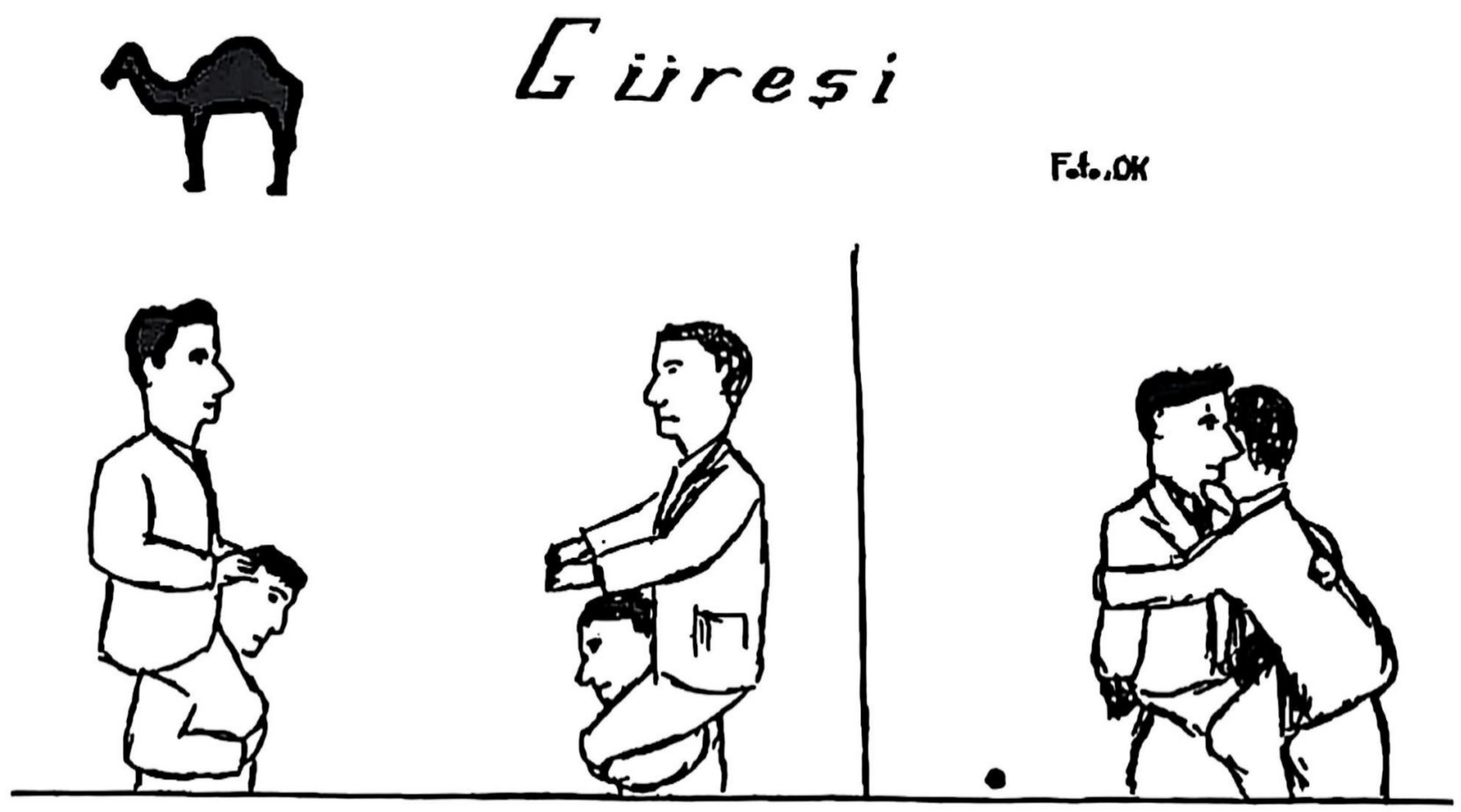

ki mümkün değil. Onun yerine şakalaşmak, espri yapmak herkesin kolaylıkla başvurduğu bir yöntem. 'Soğuğun Soğukluğu' başlığı altındaki bir köşeyazısı bu alanda bir fikir verebilir:

"Nihayet karneleri aldık... Kimimiz hüzün, kimimizse neşeyle garkolduk. Fakat ne kadar söz söylemeye gayret etsem, koyu bir gölge gibi karne beni takip ediyor. Çünkü ben de meyuslar diyarındayım. Aman aldırma! deyip, bir an için eğlenelim. 'Çaya mı gidelim?' Aman şu sözü Ferruhzat Bey işitse ne oluruz; zavallı zevkli arkadaşımız Faik önümüzde numune.

Maça mı, Sinemaya mı?.. Onlardan da paso; çünkü artık onlar da beylik eğlence yerleri. Sıkışmak ve beklemek de cabası. Sizi nasıl eğlendirmeli, sınıfta mı?..

– Bırak şu mevzuyu canım, sınıfta bizden başka alay edilecek kimse yok ki, ama gel sana bir şey anlatayım!.. Geçen akşam bir Nisan'dı. Saatte bire gelmiş; bizse uyumadık, adam boyayacağız. Nihayet Bodur, Cavit, Kocakafa, Moto, Kürt, Kütük güzelce boyandı. Ama tabii ben boyayanları biliyorum.

– Kim?

– Kara bıyıklı.'

Yazarımız esprisinin soğukluğunu içtenlikle itiraf etmekle birlikte hemen bunun yanıbaşına karnesinde kırık bulunmayanların bir listesini de eklemiş. Kırk kişilik sınıfta İkinci Karne de yalnız 14 arkadaşın kırığı yokmuş. Aldıkları notların toplamına göre bu 14'ler arasında şöyle bir sıralama çıkıyormuş:

1. 855 Polat (113); 2. 943 Yılmaz (98); 3. 576 ile 1389 (93); 4.105 ile 936 (91); 5. 1155 (89); 6. 1569 (88); 7. 1295 (86); 8. 343 (85); 9. 378 (80); 10. 694 (79); 11. 689 ile 948 (76).

Sınıfımızın bir övüncü de var. Tam bir sayfa ayırdığımız bir ilana göre, 1942-43 ders yılında bütün sekizinci sınıf öğrencileri arasında ikinciliği *943 Yılmaz Tuncer* kazanmış, kendisine *Sait Hoca*'nın yemekhanede herkesin içinde sunduğu hatıra al-

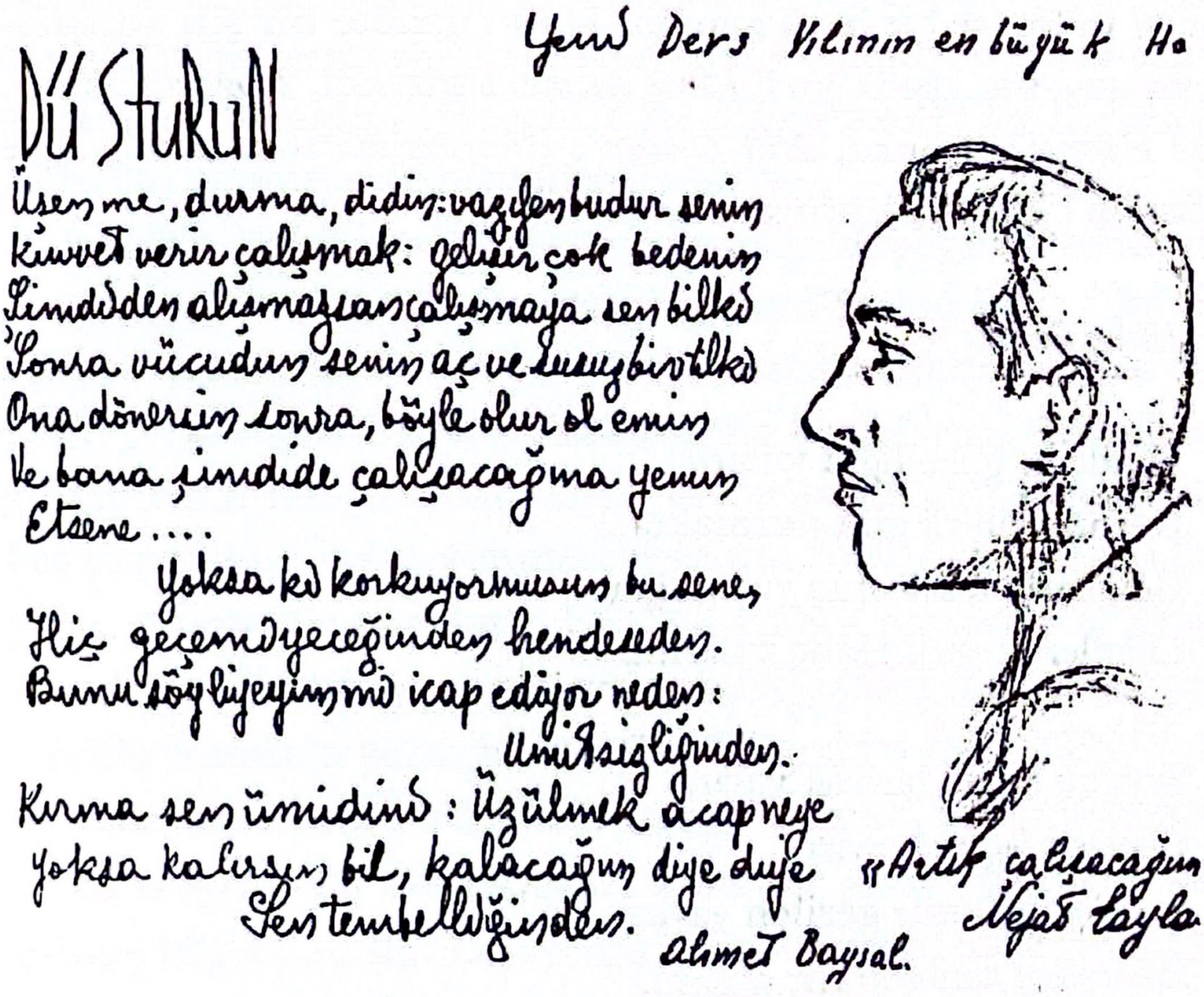

bümünü isteyen görebilirmiş. Bu haber ve eğlenceye ayırdığımız yerin çokluğu derslere ve çalışmaya yabancı durduğumuz kanısı yaratmamalıdır. Çalışmaya övgümüz de var.

Biz iki gazeteci kardeş kırıklıların arasında kalmışız. Ama gazetemizi bir kültür aracı yapmaya çalışmaktan da geri kalmamışız. *855 Polat Reyhan* Satranç Köşesi'ni yönlendiriyor ve bir de on kişinin katıldığı satranç turnuvası düzenlemişiz. Düşündürücü ve matematik, geometri sorularıyla zengin bilmecelerimiz her sayıda var. Ama asıl yoğunlaşma tarih konulu öykülerle edebiyat, küçük fıkralar ve şiir konularına ayrılmış. Tarihi yazılar iki imzanın tekelinde: *1370 Orhan* ile *1569 Ahmet.* Yerli yabancı her ilginç konu, bir ders alınması arzusuyla sütunlara aktarılmış. Meslek yaşamında gazetecilikten tarihçiliğe geçen Orhan'ın, bir yandan parayla arkadaşlarının tarih ödevlerini yaparken, bir yandan da bu öyküleriyle kendini geleceğe hazırladığı anlaşılıyor.

Halkımızın en sevdiği edebiyat kolu olan şiire katkıda bulunan kadro ise bir hayli zengin. Hatta gazete bir şiir yarışması yapmış, beş kişilik jüri *1569 Ahmet*'i birinci, *Doğan*'ı ikinci, *893 Hikmet*'i üçüncü, *251 Orhan*'ı dördüncü ilan etmiş. İşte *Ahmet*'in birincilik kazanan dizeleri:

Haliç Suları

Elindedir güzelliğin yuları;
Gururla kibirli gibi durmakta...
Gemilerin teknesine vurmakta
Camiler gölgesi Haliç suları!...
*
Suyunu hilalli bayrak yalar,
Geceleri ise ışığı ayın
Eskiden üstünde gerilen yayın
Hatırasını canlandırır; dalar...

*

Şimdi erimiş ve bitmiş gibidir
Eskiden hilalden ayıran zincir;
Onun gölgesinde İstanbul incir,
Türk tarihinin sönmez dibidir.

*

Geceleri, üstünde uykuları
Tatlılaştıracak söyler ninniler
Ve artık kalmadı ona kinliler...
Ebediyen rahat Haliç suları!..

Şairlerimizden ikisi şiirin felsefesine de girişmişler. Hem de şiirle:

"Şiir şairin bir nevi tasıdır / Bu tastan akan ruhlara dolar / Vatanın elemi onun yasıdır / Bu tasla sulanan her çiçek solar" diyor *251 Orhan.*

Doğan'a göreyse: "Şair ne midir; bir keder torbası / İçinde sönmeyen aşkın yarası / Neden kederlidir o bilir misin / Cemiyetin rahat etmesi için / Dünyada var mıdır kedersiz şair / Reva mıdır zengin şaire şiir / Açın hali tokunkine benzemez / Ondan zengin şair hiç yükselemez."

9-A'dan *Bobstil* ise 'Rakı şişesinde balık olsam' a nazire yaparcasına bir şair anlatımına girişmiş: "Şairim BEN / bakma bana / yarını gözle sen. / Suda yüzen balıkların / şairiyim BEN. / Şairiyim BEN, / Gökte uçan kargaların / kartalların. / Maveraün nehrin yosunları / dinlerler BEN'i / Üç yumurta, beş yumurta / sekiz yumurta yemişim BEN / Gökte uçan kargalar, / nefretle anarlar / BEN'i / BEN / gibi şair olur mu be / he he e e e e e e e e e e e e e: / Üç yumurta, beş yumurta / sekiz yumurta yemişim BEN, / Daha da yerim / BEN."

Kısacası hececi, failüncü, serbest nazımcı her türlü şairimiz vardı o sırada. Anlaşıldığına göre şiir yazma merakı o hale gelmiş ki herkes denemeye girişmiş. Örneğin hiç de şairlik ye-

teneği olmadığı halde *Orhan* bile dayanamamış Faruk Nafiz Çamlıbel'in ünlü Han Duvarları'ndan esinlenip bir "Hastane Duvarları" şiiri kaleme almış:

Bacaklarımı gerdim, kollarımı uzattım
Bir dakika sessizce yerimde durakladım
Neden sonra sarsıldı altımda demir teller...
Gözlerimin önünden geçti taze yemekler...
Gönlümde duyuyordum taze ekmek hasreti,
Fakat nerede o, hayatın tatlı günleri.

.....

Yatağımın yanında esmer bir duvar vardı
Üstünde yazılarla hatlar karışmışlardı..

.....

Ben garip çizgilerle uğraşırken başbaşa,
rastlamıştım duvarda bir şair arkadaşa:
Geçmiş olsun hasta kardeş.
Teşekkür ederim iyi kardeş.

Şairliği meslek haline getirmiş olan arkadaşlar ise çeşitli alanlarda denemelerini derinleştiriyorlardı. Hikmet Umur'a solcu hattâ Bolşevik şair lakabını takmıştık. Hiç de Nazım Hikmet'lik taslamazdı ama galiba daha çok toplumsal bir bakışı vardı. Orhan Aktürel, Natüralist ve sembolist dediği şiir denemeleri yapıyordu. Doğan'a gelince tam bir şiir tüccarıydı dense yanlış olmaz, zira sadece sevgilisinin adını verene hemen bir aşk şiiri yazardı. İşte üç önde gelen şairimizden aşk şiiri örnekleri:

Doğan'dan: Şeker nedir denince / Acı bir şey deyiniz / Tatlı güzeldir önce / O an onu yiyiniz / Kalbe kaçıp giderse / Kadın şekerdir önce / Senden iğrendim derse / Şeker acıdır bizce.

Ben kulunu iste hemen geleyim / Gül ol, dalında hepten öteyim / Sevgilim, koş da gel sıçra da gel / Ah! Şu yaylıdan evvel bana gel.

Hikmet Umur'dan: Aşk dudaktan içirir / Şehvetleri giderir / İnsana kasvet verir / Yıldızsız gecelerde.

Sana bakmaksa günah / Çoktandır ben razıyım / Beni sevsen bir günah / Ben aşkın marazıyım.

Orhan Aktürel'den: Ben de isterdim her aşık gibi olmak / Yalnız onu görsün hep yaşlı gözlerim / Reva mıdır bana sararıp solmak / Sevgilim neredesin? Yollarda gözlerim.

Koyu suların derinliğinde / Aşıklar serbeser dolaştılar / Esen rüzgarın serinliğinde / Gizlice öpüşüp sarmaştılar.

9-A'dan da *Doğan Dülge* aynı çizgide: Gece baykuş sesine karışan rüzgar sesi / Güllünün dudağından bir buse ister gibi / Tüterken bacalardan evlerin son nefesi / köyün canlı hayatı uykuya döner gibi.'

Akşamdı / görmek için seni sahile indim / Issız güzel çamlarda hayalinle gezindim / Sen gülüp dolaşırken neş'enden kırılarak / Ben yaşımı bağrıma dökerek inildedim.'

Sinema Artisti Sevgililerimiz

Anlaşılıyor değil mi?.. Büluğ çağının bunalımları başlamış, öpecek eş arıyor şairlerimiz, yani hepimiz arıyoruz. Grankur'a bakan apartmanlardan birinin pencerelerini temizleyen hizmetçi kıza sınıfça toplu nümayiş yaptığımız dönem. Ancak hafta sonunda *'Domestique aşkı'* bir iki şakacı arkadaşı evin kapısına dayandırınca kızcağız işin ciddiyetini anlamış, bir daha gülümseyip el etmek hatasını tekrarlamamıştı. Yaşımız sadece aşk arama yaşı değildi. İçkinin ve sigaranın da başlama yaşıydı. Gerçi futbolda iddialı bir sınıftık. Sekizde A ve C şubelerini yenip Ortaokul Şampiyonu olmuştuk. Dokuzuncu sınıfta Lise şampiyonasındaki ilk maçımızda da 11-C'yi 7-5 yenip büyük sürpriz yaparak iddiamızı sürdürmüştük. İkinci rakibimiz 12-B'yi yeneceğimize inanıyor, sadece 12-A'dan korkuyorduk. Zira o sınıfta Şahap, Macit ve Erdoğan gibi hem mektep, hem de kulüp takımının gözde oyuncuları vardı. Eh böyle bir sınıfta içki ve sigaraya ilginin sınırlı olması gerektiği düşünülebilir. Ama hiç de öyle değil. Örneğin 9-B'nin futbol yıldızlarından *251 Orhan* aynı zamanda içki ve sigara uzmanlarındandı. Meyhane edebiyatı üzerinde de deneyimliydi:

Hey imanımın taka tukası
Kaynanamın çay kupası
Hangi meyhaneye girdikte elli sandalya kırmadan çıktık.
Heyt garson, biz buraya Kastamonu'dan para yemeye geldik.

YILDIRIMIN DÜŞÜNCELERİ „

UZUN BOYLU SOCUK DÜŞÜNÜYOR : (!)

(1) — Babamın bıyığı varmıydı, yok muydu ?!?! (!)

× × ×

(2) — Ayağıma taş bağlayıp, balkondan aşağıya, kendimi assam acaba boynum uzar mı ? (!)

× × ×

(3) — Ben neden yazıyorum.

× × ×

Patlat dokuz kişiye bir gazoz
Artanını sen iç, ver bir kuruşun üstünü.

Aralarında keyif ehilleri de bulunsa zamanla futbolcularımız hem mektep, hem de kulüp takımının ana kadrosunu oluşturacak ve 1946-47 sezonunda hiç yenilmeden Türkiye Liselerarası Şampiyonası'nı kazanan takımın büyük kısmını

oluşturacaklardı. Gerçi futbol çoğumuzu ilgilendiriyordu ama, hepimizin vazgeçemediği gerçek ilgi konusunu sinema oluşturuyordu. Tarzan, Lorel-Hardi ve Üç Ahbap Çavuş'lara merakımız bitmiş, yerini Hollywood'un vücudu güzel kadın yıldızlarıyla yakışıklı Jönleri almıştı. Her birimizin sıra kapağının içinde o güzel kadınların renkli resimleri asılıydı. Gazetemizin yaptığı ankete göre sarışın Betty Grable 9 oyla birinci oldu. Kızıl saçlı Ann Sheridan 7, esmer Dorothy Lamour 5 oy almışlardı. Erkeklerde ise Tyrone Power 16 oyla birinci, Errol Flynn 7 oyla ikinciydi. Hangi çiftin filmini seversiniz sorusunda ise Ann Sheridan-Tyrone Power çifti 6 oyla birinci çıkmış. Bu arada "He-Man" deyiminin de gazetemizde kullanıldığı dikkatten kaçmıyor. Sert Erkek anlamına bu deyim Clark Gable ile fazlasıyla özdeşleşmişti. Hani 'Klark Çekmek' formülü var ya, onu belirtiyor. Gazetemizde bunun anlamını da şöyle açıklamışız: Bir yerde durmayan, evliliği sevmeyen, hoşuna gidenle konuşan Jön. Anlaması kolay, diyemediğimiz için konuşan demişiz.

Amerika'nın sadece sinema sanayii ile gündemimizde olduğu bu dönemde Yedinci Sanat'ın bizleri ne denli etkisi altına sokmakta olduğunu, gazetemizde sinemaya ayrılan yerin giderek artmakta olmasıyla anlayabiliriz. İdeal kadını, ideal güzeli sadece sinemada arar hale gelmişiz. İşte en önemli tartışmalarımızdan birinin konusu şu: "Alice Fay mi, Betty Grable mi?":

'Şu küçücük sinema alemimizin başlıca davası. Hangi topluluğa yaklaşsam hep aynı gürültüyle iddia. Kâh Betty'cilerin yüzü gülüyor... Kâh Alice'ciler sırıtıyorlar... Alice'in hiç sanatı olmadığını artık papucunun dama atılacağını güle oynaya iddia eden bir zümre.. Buna karşılık Alice'deki cevherin bundan sonra daha çok gelişeceğini O'nun 'Rio Geceleri' filmindeki o baygın bakışlarının hâlâ hayallerde çırpındığını söyleyen diğer bir zümre. Tabii biz gazeteciler böyle fırsatları kolay

kaçıran cinsinden değiliz. İşte onun için biz de bu sinema oyunlarının içine atlıyoruz.

Şimdiye kadar beklememizin sebebi Hollywood'a giden muharririmizden bu sual hakkındaki telgrafı almış olmamamızdır. Arkadaşımız hemen Don Amech'i bulmuş ve sormuş:

– Siz Alice'le 'Rio Geceleri' - 'Havana'da Bayram' ve Betty ile 'Arjantina' ile 'Miami'de Mehtap' gibi güzel filmler çevirdiniz. Acaba hangisi sizin hoşunuza gitti?

– Betty yapmacık bir bebek gibi; halbuki Alice'in bakışları, hareketleri, söyleyişi olduğu gibi kalbe haykırıyor... Kalbe gidiyor...

Betty'ciler ümitlerinizi kırmayın. Herkesin kanaati şahsidir. İş bunları herkese kabul ettirebilmekte. Mecmuamız bu sütunu ayırıyor. Kim daha çok rey alırsa mükafat veriyoruz. Adresinizi sarih yazınız. İşte meydan: Alice mi, Betty mi?'

Gazetemiz bu sayıdan sonra çıkmadığı için ne sonuç alındığını maalesef bilemiyoruz.

Elli Yıl Sonra

1947'de mezun oluncaya kadar günlerimiz böyle geçti. Henüz on'lu yaşlardaydık. Hayat yolunun dikenlerle, engellerle dolu olduğunu tahmin ediyor, söylüyor, ama gençliğe özgü bir umursamazlıkla ömrümüzün en sorunsuz günlerini yaşıyorduk.

Şimdi, elli yıl sonra geriye baktığımızda, okuldan sonra geçirdiğimiz kişisel ve toplumsal bunalımları anımsadıkça, o yılların acısı ve tatlısıyla en mutlu günlerimiz olduğunu onaylamakta birleşiyoruz...

VE, BİZE BUNU SAĞLAMIŞ OLAN GALATASARAY'A ŞÜKRANLARIMIZI SUNUYORUZ.